

DABAS LIEGUMA „KAĻĶUPES IELEJA” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Pasūtītājs un finansētājs: Latvijas vides aizsardzības fonds

**Dabas liegums atrodas
Dundagas novadā**

Plāns izstrādāts laika posmam no 2009. gada līdz 2019. gadam

Izstrādātājs: SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Projekta vadītāja: Lūcija Konošonoka

Rīga, 2009. gada novembris

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

Raimonds Cibulskis – bezmugurkaulnieku eksperts;
Elmārs Pēterhofs – meža biotopu, zīdītāju un ornitofaunas eksperts;
Ilze Rēriha – botāniķe, pļavu eksperte;
Gunda Kleinberga-Karsa – kartogrāfe, abiotisko un sociālekonomisko faktoru analīzes speciāliste;
Margita Deičmane – abinieku un rāpuļu eksperte;
Pēteris Lakovskis – ainavu un teritoriālplānošanas eksperts;
Oskars Beikulis – kartogrāfs

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

1. Ilmārs Bodnieks, Dabas aizsardzības pārvaldes Plānojumu un atļauju nodaļas vecākais eksperts;
2. Dundagas novada domes Attīstības nodaļas vadītāja;
3. Lienīte Feldmane, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes Dabas aizsardzības daļas vadītāja;
4. Zane Tālberga, Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecības Dundagas mežniecības mežsargs;
5. Malda Jakupāne, Lauku atbalsta dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Zemes un ūdens resursu daļas vecākā inspektore;
6. Aija Ārgale, VAS „Latvijas valsts meži” Ziemeļkurzemes mežsaimniecības vides speciāliste;
7. Edgars Kārklevalks, zemes īpašnieks;
8. Kristīne Erdberga, zemes īpašniece.

Kopsavilkums	5
1. Aizsargājamās teritorijas apraksts	9
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	9
1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums.....	9
1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts	10
1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana.....	14
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	15
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture.....	15
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	16
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā.....	16
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU.....	17
Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti	17
Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti	17
Starptautiskās saistības	24
1.3. ĪSS AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS.....	25
1.3.1. Klimats	25
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija.....	26
1.3.3. Hidroloģija.....	27
1.3.4. Augsne.....	28
1.4. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	28
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība.....	28
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju	29
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi.....	29
2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums	39
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJĀ KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	39
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS	39
2.3. BIOTOPI, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	42
2.3.1. Saldūdens biotopi	42
2.3.2. Pļavu biotopi.....	43
2.3.3. Meža biotopi.....	44
2.3.4. Purvu biotopi	47
2.3.5. Citi biotopi.....	47
2.4. SUGAS, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN SUGAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	48
2.4.1. Flora.....	48
2.4.2. Fauna	51
2.5. CITAS VĒRTĪBAS AIZSARGĀJAMĀJĀ TERITORIJĀ UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	57
2.6. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS ...	57
3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu	60
3.1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI	60
3.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	61
4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos	72
5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam	73
5.1. PRIEKŠLIKUMS TERITORIJAS ZONĒJUMAM	73

5.2. PRIEKŠLIKUMI AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM	75
6. Izmantotie informācijas avoti.....	80
Pielikumi	81
1. pielikums. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” īpašumu saraksts	
2. pielikums. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” īpaši aizsargājamo biotopu kartes	
3. pielikums. Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” sastopamo augu sugu saraksts	
4. pielikums. Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” sastopamo putnu sugu saraksts	
5. pielikums. Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” sastopamo zīdītāju sugu saraksts	
6. pielikums. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” piedāvātā apsaimniekošanas pasākumu karte	
7. pielikums. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” piedāvātā zonējuma karte	
8. pielikums. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – funkcionālo zonu shēma (1. pielikums);	
9. pielikums. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – funkcionālo zonu laukumu koordinātes (2. pielikums), CD-ROM	
10. pielikums. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – speciālās informatīvās zīmes paraugs un lietošanas kārtība (3. pielikums).	
11. pielikums. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” informatīvās sanāksmes un uzraudzības grupas sanāksmju protokoli	
12. pielikums. Dabas plāna izstrādes 2. etapā sniegtie ierosinājumi	
13. pielikums. Platības dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”, par kurām ir samaksātas kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem	
14. pielikums. Pārskats par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu	
15. pielikums. Dundagas novada domes atzinums	
16. pielikums. Vienošanās ar zemes īpašniekiem par tūrisma infrastruktūras objektu izvietošanu īpaši aizsargājamā dabas teritorijā.	

Kopsavilkums

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” atrodas Talsu rajona Dundagas novada teritorijā (skat. 1. attēlu) un tas ir dibināts 1977. gadā. Sākotnēji dabas lieguma platība bija 740 ha, taču 2004. gadā dabas lieguma teritorija tika ievērojami paplašinātā (līdz 1112 ha) (30.11.2004. Ministru kabineta Noteikumi Nr. 995 „Grozījumi Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumos Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”), pievienojot tam dabas lieguma „Dižkalni” teritoriju un Slīteres Zilo kalnu kraujas daļu. Ar šiem pašiem noteikumu grozījumiem no lieguma tika izslēgtas mežu un pļavu teritorijas 169 ha platībā (no bijušās dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” teritorijas). Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” 2004. gadā tika iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju – Natura 2000 vietu sarakstā.

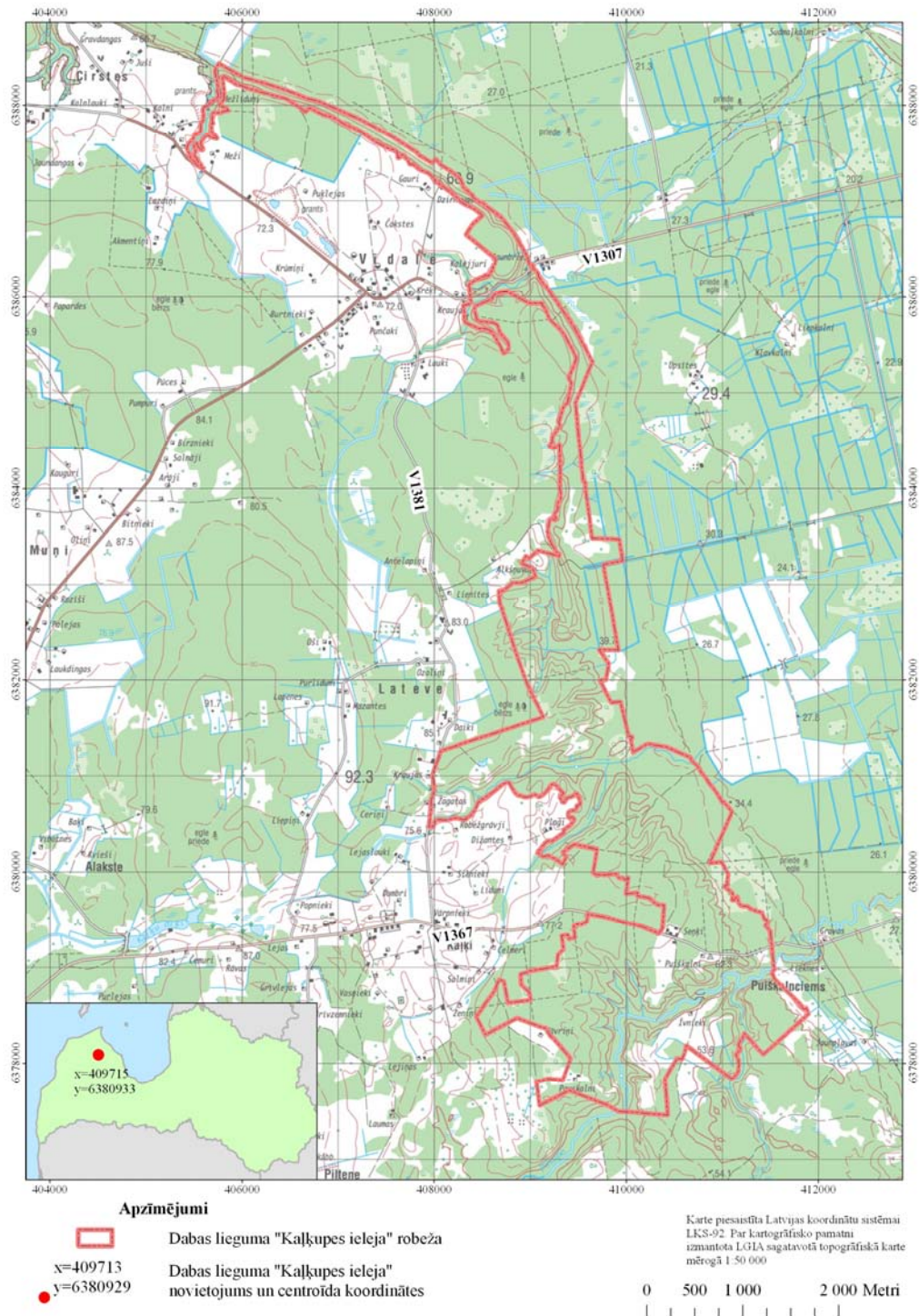
Dabas liegums izveidots, lai aizsargātu Kaļķupes ieleju ar nogāžu un gravu mežiem krasta nogāzēs ar smilšakmens atsegumiem. Šī ir nozīmīga nogāžu un gravu mežu aizsardzības teritorija, kurā sastopamas daudzas aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas. Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” ir viena no nedaudzajām teritorijām Latvijā, kur sastopama ogu īve (*Taxus baccata*). Teritorijā sastopamas arī mēreni mitras pļavas un molīniju pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm, kas tāpat kā nogāžu un gravu meži ir Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi.

Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” konstatēti deviņi Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi:

- mēreni mitras pļavas (Eiropas biotopu klasifikatora kods 6510);
- molīnijas pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm (6410);
- smilšakmens atsegumi (8220);
- boreālie meži (9010*);
- nogāžu un gravu meži (9180*);
- pārmitri platlapju meži (91E0*);
- avoti, kas veido avotkaļķus (7220*);
- minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160);
- purvaini meži (91D0*).

Dabas liegumā konstatētas vairākas Latvijā retas un aizsargājamas sugas, kā arī Eiropā aizsargājamas sugas:

- 17 retas un īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas;
- 35 retas un īpaši aizsargājamas sūnaugu sugas;
- 20 īpaši aizsargājamās putnu sugas;
- 3 Eiropas nozīmes aizsargājamās zīdītāju sugas;
- 2 Eiropas nozīmes aizsargājamās apaļmutnieku sugas;
- 2 Eiropas nozīmes aizsargājamās zivju sugas;
- 15 īpaši aizsargājamas un citādi nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugas.

1. attēls. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” atrašanās vieta

Sākotnēji dabas liegumiem „Dižkalni” un „Kaļķupes ieleja” dabas aizsardzības plāni tika izstrādāti 2001. gadā katrai teritorijai atsevišķi, taču tie netika apstiprināti. 2003. gadā dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” dabas aizsardzības plāns tika papildināts

un atjaunots, un 2004. gadā plāns tika apstiprināts. Plāns ir spēkā no 2004. līdz 2009. gadam. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi dabas liegumam nav izstrādāti. 2003. gadā tika izstrādāts arī detalizēts dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” tūrisma taku projekts, taču tas ir realizēts tikai daļēji.

Nepieciešamie dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumi izvērtēti un definēti Dundagas pagasta teritorijas plānojuma 2004.-2016. gadam vides pārskatā, kurš tika sagatavots stratēģiskā ietekme uz vidi novērtējuma ietvaros.

Tā kā 2003. gadā izstrādātais dabas aizsardzības plāns attiecas tikai uz daļu dabas lieguma, un plāna termiņš tuvojas beigām, 2008. gadā tika pieņemts lēmums izstrādāt jaunu dabas aizsardzības plānu ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts atbilstoši 09.10.2007. Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (grozījumi 27.01.2009.). Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, 2008. gada 9. oktobrī Dundagas pagasta (kopš 2009. gada 1. jūlija novads) Attīstības nodaļas telpās tika organizēta informatīvā sanāksme (skat. protokolu 11. pielikumā). Pēc tām tika izveidota dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa, kuras sanāksmes notika 2009. gada 12. janvārī, 27. aprīlī, 27. maijā un 27. augustā (skat. sanāksmju protokolus 11. pielikumā). No 2009. gada 4. jūnija līdz 19. jūnijam notika dabas aizsardzības plāna projekta sabiedriskā apspriešana. 2009. gada 16. jūnijā plkst. 16:00 Dundagas pagasta Attīstības nodaļas telpās notika dabas plāna projekta sabiedriskās apspriešanas sanāksme. Sabiedriskās apspriešanas pārskats ir iekļauts dabas plāna 14. pielikumā. Jāatzīmē, ka rakstiski komentāri sabiedriskās apspriešanas laikā netika saņemti. 2009. gada 29. jūlijā Dundagas novada dome pieņēma lēmumu par pozitīva atzinuma sniegšanu (lēmuma kopiju skat. 15. pielikumu).

Izstrādājot dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” dabas aizsardzības plānu, tika noteikti dabas lieguma apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi.

Ilgtermiņa apsaimniekošanas mērķis:

Saglabāts Eiropas mērogā unikāls Baltijas ledus ezera senkrasts, tā ģeomorfoloģiskā struktūra, meža ekosistēma, retie un aizsargājамie biotopi, kā arī augu un dzīvnieku sugu daudzveidība.

Īstermiņa mērķi:

A. Administratīvie un organizatoriskie

- A1. Dabas lieguma robeža precizēta atbilstoši kadastra robežai;
- A2. Dabā iezīmētas teritorijas robežas;
- A3. Pieņemti individuālie aizsardzības un izmantošanas MK noteikumi.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B1. Saglabātas: mēreni mitras pļavas (5 ha); molīniju pļavas kaļķainās, kūdrainās vai mālainās augsnēs (3 ha);
- B2. Saglabāti smilšakmens atsegumi (1-2 ha);
- B3. Saglabāti aizsargājамie mežu biotopi: boreālie meži (153 ha), nogāžu un gravu meži (538 ha), pārmitrie platlapju meži (0,6 ha), purvainie meži (14 ha)
- B4. Saglabāti avoti, kas veido avotkaļķus (0,2 ha);
- B5. Saglabāti minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (0.5 ha).

C. Sabiedrības informēšana, izglītība, rekreācijas un tūrisms

- C1: Uzstādīti informatīvie stendi;
- C2: Ierīkota dabas taka pie Puiškalna;
- C3: Ierīkota atpūta vieta „Kaltēkās”.
- C4: Ierīkota ekotūrisma atpūtas vieta „Pūpoli”.

D. Monitorings

- D1: Tiek veikts sugu un biotopu monitorings;
- D2: Tiek veikts dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu izpildes monitorings.

Lai nodrošinātu izvirzīto mērķu izpildi, izstrādāts dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, infrastruktūras izveidi cilvēku plūsmas organizēšanai, teritorijas bioloģisko vērtību monitoringu, robežzīmju un informatīvo stendu uzstādīšanu, sabiedrības izglītošanu dabai draudzīgas attieksmes veidošanā. Apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti 3.1. tabulā. Kā svarīgākie būtu minami šādi: dabas lieguma robežu precizēšana; individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana; dabas lieguma robežu apzīmēšana dabā ar speciālā parauga zīmēm; pļavu pļaušana, mežsaimnieciskās darbības ierobežošana, degradēto teritoriju sakopšana, informatīvo stendu uzstādīšana, Puiškalna dabas takas un atpūtas vietu „Kaltēkās” un „Pūpolos” ierīkošana, kā arī aizsargājamo sugu un biotopu monitoringa veikšana saskaņā ar Natura 2000 teritoriju monitoringa programmu.

Dabas lieguma teritorijā ir nodalītas šādas funkcionālās zonas:

- Dabas lieguma zona (aizņem 812,6 ha jeb 73,1 % no dabas lieguma teritorijas);
- Dabas parka zona (aizņem 282 ha jeb 25,4 % no dabas lieguma platības);
- Neitrālā zona (aizņem 17,6 ha jeb 1,6 % no dabas lieguma teritorijas).

1. Aizsargājamās teritorijas apraksts

1.1. Vispārēja informācija par aizsargājamo teritoriju

1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” atrodas Latvijas ziemeļrietumu daļā (skat. 1.1. attēlu), Talsu rajona Dundagas novadā un tā kopējā platība ir 1112,2 ha. Lieguma teritorija atrodas aptuveni 18 km no Baltijas jūras krasta un 7 km no Rīgas jūras līča krasta.

Lieguma teritoriju no dienvidrietumiem uz ziemeļaustrumiem šķērso Kaļķupe, kas lejtecē tiek dēvēta par Pilsupi. Kaļķupe tek pa stipri izteiktu ieleju ar stāvām krasta nogāzēm un smilšakmens atsegumiem.

Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” teritorijas dienviddaļu šķērso valsts nozīmes 2. šķiras autoceļš V1367 (Dundaga-Ģipka), bet ziemeļdaļu – V1307 (Ventspils-Dundaga-Melnšils), savukārt uz rietumiem no lieguma atrodas autoceļš V1381 (Mazirbe-Vīdale-Kaļķi), kas vietām piekļaujas teritorijas robežām.

Lieguma teritorijas centroīda koordinātes sniegtas 1.1. tabulā.

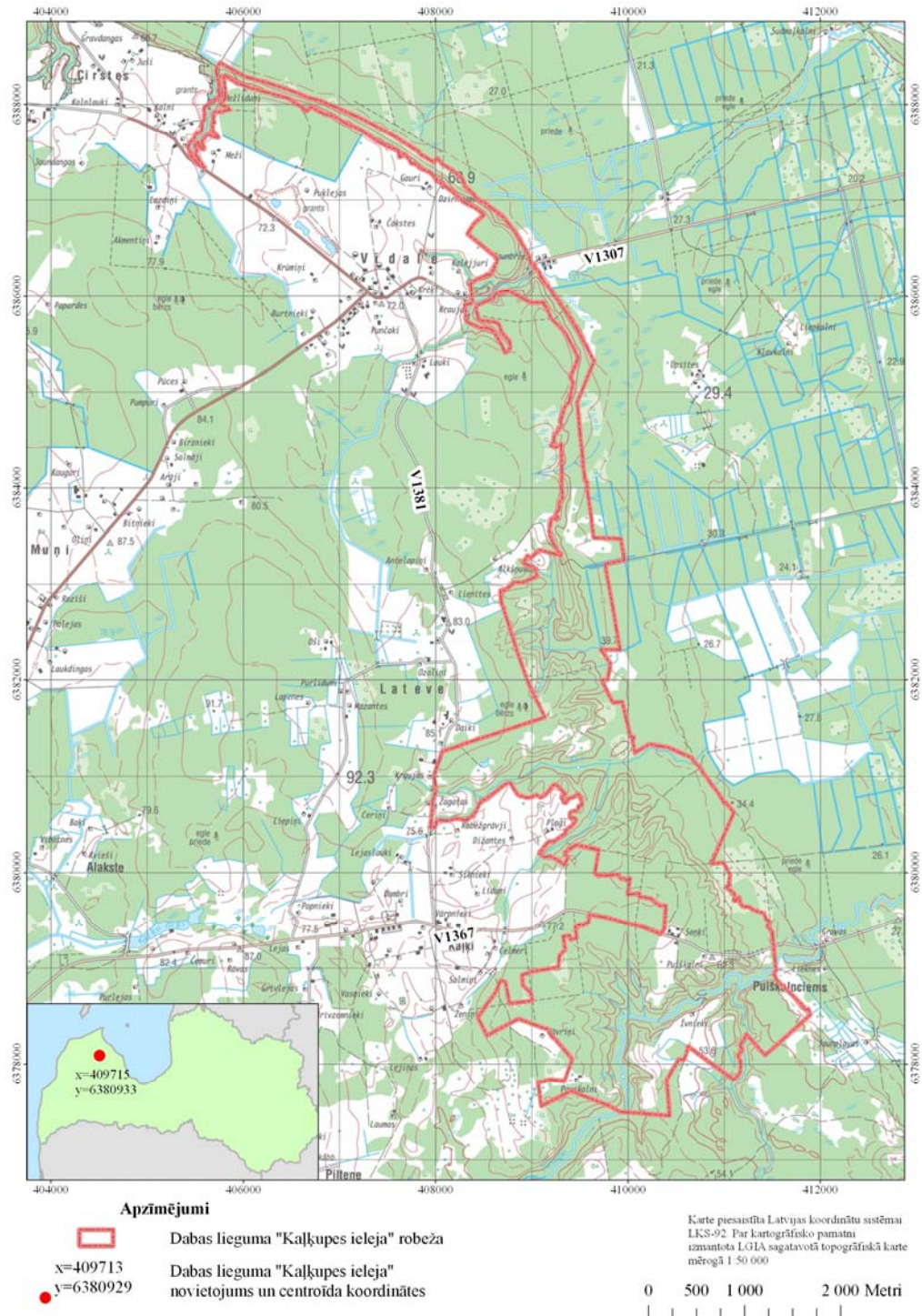
1.1. tabula. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” centroīda koordinātes

Garums (A):	22°	29'	27"
Platums (Z):	57°	33'	42"
LKS-92 X	409713		
LKS-92 Y	6380929		

(Piezīme – LKS-92 ir Latvijas ģeodēziskā sistēma jeb Latvijas koordinātu sistēma-92.)

1.2. tabula. Dabas lieguma platība pašvaldības teritorijā

Rajons	Pašvaldība	Novada platība (ha)	Lieguma platība (ha)	Lieguma platība % no pašvaldības teritorijas
Talsu rajons	Dundagas novads	67 600	1112,2	1,64

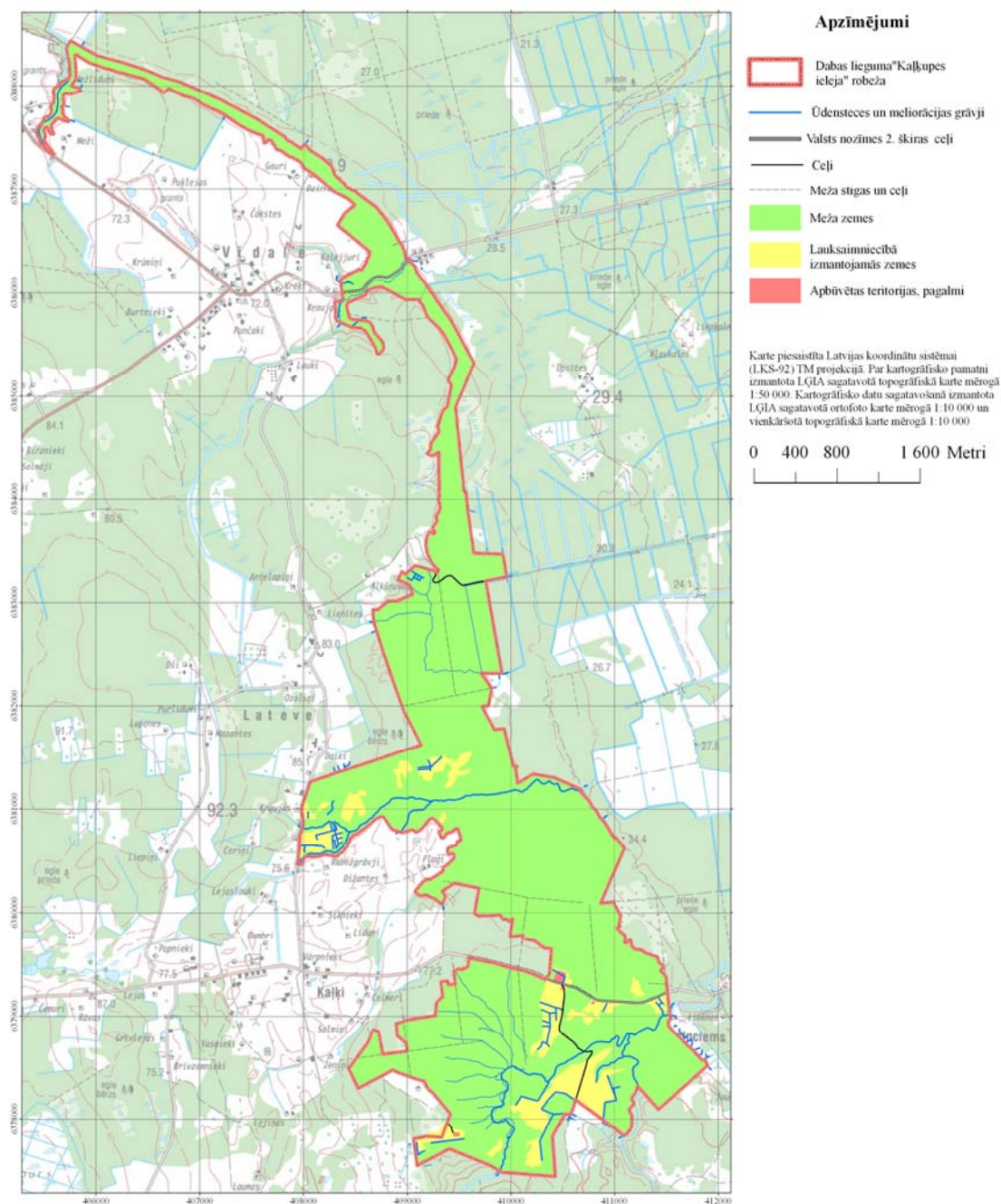
1.1. attēls. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” atrašanās vieta

1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

Zemes izmantošanas veidu raksturojums

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” atrodas mežainā apvidū, kur reti, galvenokārt pie viensētām, sastopamas nelielas lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības.

Meži dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” aizņem aptuveni 1021,8 ha (91,9% no teritorijas), bet lauksaimniecībā izmantojamās zemes – 86,4 ha (7,7 %). 0,1 ha (~0,01%) no lieguma platības aizņem apbūvētās teritorijas un pagalmi, bet 3,9 ha (0,4%) aizņem valsts 2. šķiras autoceļu V1367 (Dundaga-Ģipka) un V1307 (Ventspils-Dundaga-Melnšils) trases (skat. 1.2. attēlu).

1.2. attēls. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” zemes izmantošanas veidi

Zemes īpašumu un īpašuma formu raksturojums

Īpašuma formu sadalījumu sniegts 1.3. attēlā un 1. pielikumā.

Lielākā daļa lieguma teritorijas (46,4%) ir valsts īpašumā un atrodas valsts akciju sabiedrības „Latvijas valsts meži” Ziemeļkurzemes mežsaimniecības (turpmāk

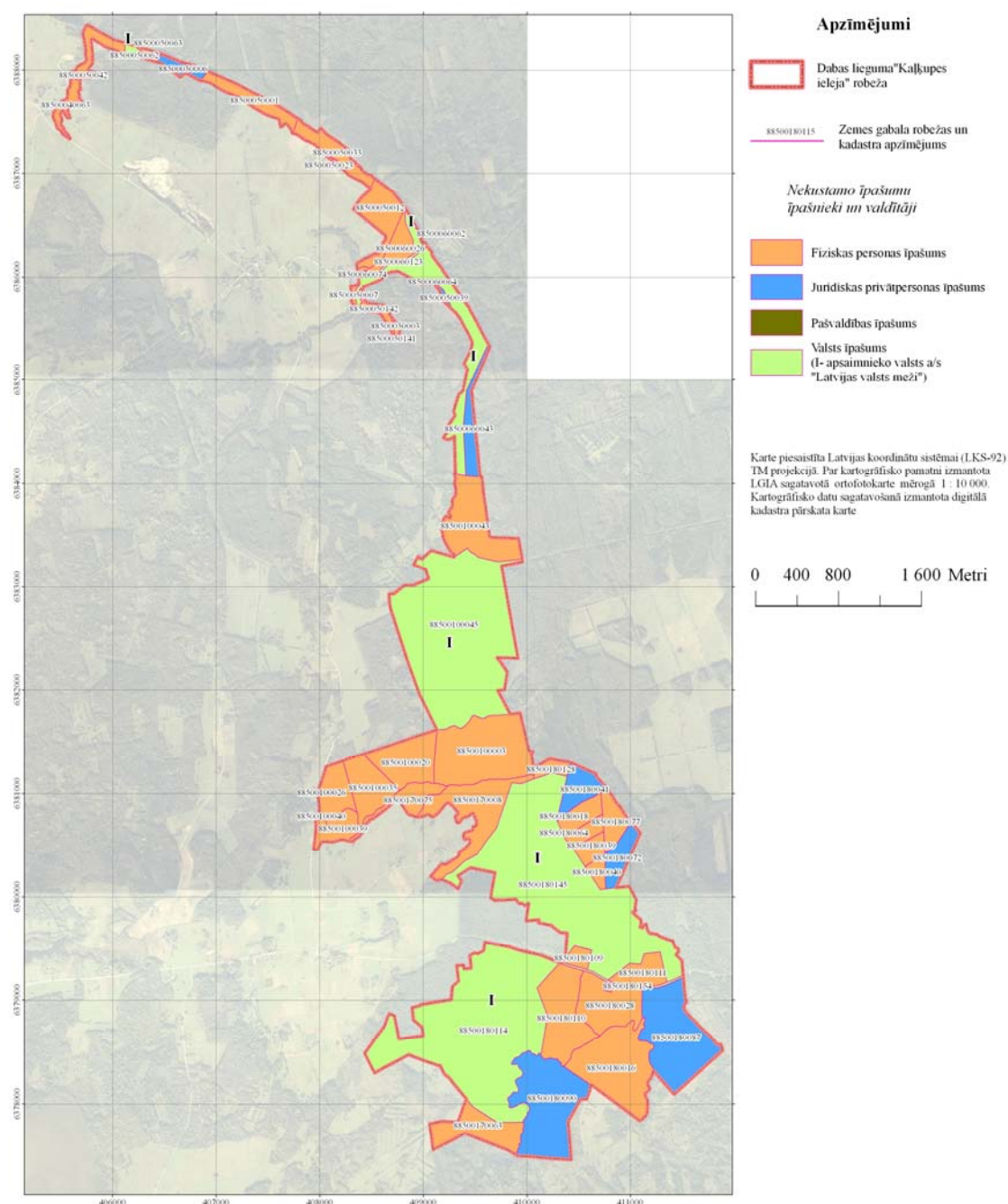
tekstā – VAS „Latvijas valsts meži”) un valsts akciju sabiedrības „Latvijas valsts ceļi” valdījumā.

Liegumā ir 34 fizisko personu īpašumi (40,9% no lieguma platības). Tikai 0,1% teritorijas atrodas Dundagas pašvaldības īpašumā, tajā atrodas Vīdales kapsēta. Septiņi zemes īpašumi (12,6 %) pieder juridiskām privātpersonām.

1.3. tabula. Zemes īpašumu formu sadalījums dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

Pašvaldība	Īpašnieks	Skaitis	Platība (ha) dabas liegumā	Platība (%)
Dundagas novads	Juridiskas privātpersonas	7	140,5	12,6
	Fiziskas personas	34	456,1	40,9
	Pašvaldības	1	0,4	0,1
	Valsts	8	515,2	46,4
Kopā		50	1112,2	100

Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” zemes īpašumu saraksts ir iekļauts 1. pielikumā

1.3. attēls. Zemes īpašumu veidi dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana

„Dundagas pagasta teritorijas plānojums 2004.-2016. gadam” ir apstiprināts 2005. gada 19. decembrī. Pēc pagasta teritorijas plānojumā noteiktās pašreizējās un atļautās (plānotās) izmantošanas, dabas lieguma teritorijā atrodas meža un lauksaimniecības teritorijas. Gan esošās, gan atļautās (plānotās) izmantošanas kartēs parādītas arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” robežas.

Pagasta teritorijas plānojumā ir atsevišķi izdalītas teritorijas ar īpašo statusu, tajā skaitā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, aprakstīti ierobežojumi šo teritoriju izmantošanā un norādīta atsauce uz „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem”(Ministru kabineta noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004., 08.11.2005. un 10.05.2007.).

Kopumā Dundagas pagasta teritorijas plānojumā ņemts vērā dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” novietojums un norādīti normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi.

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

Zonējuma priekšlikumi izstrādāti iepriekšējos dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” (2001. un 2003. gadā) un „Dižkalni” (2001. gadā) dabas aizsardzības plānos, taču, tā kā liegumiem netika apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tad izstrādātais zonējums nav juridiski saistošs.

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” dibināts 1977. gadā. Dabas lieguma platība bija 740 ha. 2004. gadā dabas lieguma teritorija tika ievērojami paplašinātā (līdz 1112,2 ha) (30.11.2004. Ministru kabineta Noteikumi Nr. 995 „Grozījumi Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumos Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”), pievienojot tam dabas lieguma „Dižkalni” teritoriju un Slīteres Zilo kalnu kraujas daļu. Ar šiem pašiem noteikumu grozījumiem no lieguma tika izslēgtas mežu un pļavu teritorijas par 169 ha (no bijušās dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” teritorijas).

Dabas liegums izveidots, lai aizsargātu Kaļķupes ieleju ar nogāžu un gravu mežiem krasta nogāzēs ar smilšakmens atsegumiem. Šī ir nozīmīga nogāžu un gravu mežu aizsardzības teritorija, kurā sastopamas daudzas aizsargājamas augu un dzīvnieku (īpaši – bezmugurkaulnieku) sugas. Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” ir viena no nedaudzajām teritorijām Latvijā, kur sastopama ogu īve (*Taxus baccata*). Teritorijā sastopamas arī mēreni mitras pļavas un molīņu pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm, kas tāpat kā nogāžu un gravu meži ir Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi.

Dabas liegums „Dižkalni” izveidots 1987. gadā 52 ha platībā parastās īves (*Taxus baccata*) aizsardzībai un dabīgi atjaunoties spējīgu īvju populāciju saglabāšanai.

Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” pašreizējā teritorija pētīta laikā no 2001. līdz 2003. gadam dabas aizsardzības plāna izstrādes vajadzībām un 2001.-2003. gados projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros (projekts, kura ietvaros tika apzinātas Latvijā sastopamo Eiropas aizsargājamo sugu un biotopu atradnes un kura ietvaros tika izveidots Latvijas Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo teritoriju saraksts).

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” iekļauts putniem starptautiski nozīmīgo vietu sarakstā teritorijas „Slītere un Zilie kalni” sastāvā.

Sākotnēji dabas liegumiem „Dižkalni” un „Kaļķupes ieleja” dabas aizsardzības plāni tika izstrādāti 2001. gadā katrai teritorijai atsevišķi, taču tie netika apstiprināti. 2003. gadā dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” dabas aizsardzības plāns tika papildināts un atjaunots, un 2004. gadā plāns tika apstiprināts. Plāns ir spēkā no 2004. līdz 2009. gadam. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nav izstrādāti. 2003. gadā tika izstrādāts arī detalizēts dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” tūrisma taku projekts.

Nepieciešamie dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumi izvērtēti un definēti Dundagas pagasta teritorijas plānojuma 2004.-2016. gadam vides pārskatā, kurš tika sagatavots stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros.

Tā kā 2003. gadā izstrādātais dabas aizsardzības plāns attiecas tikai uz lieguma daļu, un plāna termiņš tuvojas beigām, 2008. gadā tika pieņemts lēmums izstrādāt jaunu dabas aizsardzības plānu ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu.

Pēc Dabas aizsardzības pārvaldes sniegtās informācijas, vairāki zemes īpašnieki ir saņēmuši kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem (skat. attēlu 13. pielikumā).

1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Kaļķupes lieguma teritorijā atrodas valsts nozīmes kultūras piemineklis – Puiškalns (saukts arī kā Puiša kalns) ir valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis (iekļauts valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ar Nr. 2207). Puiškalns ir viens no Ziemeļkurzemes lielākajiem pilskalniem. Uz tā atradies īpašas formas akmens, kas atgādinājis pusi, no turienes arī cēlies kalna nosaukums. Savulaik vietējais barons akmeni licis nogādāt uz Dundagas pili. Akmens pazudis zemnieku nemieru laikā, kad pils nodedzināta. Pils vēlāk atjaunota, taču akmens nav atrasts.

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” atrodas Talsu rajona Dundagas novadā. Dabas liegumam nav savas administrācijas. Tā pārvaldi īsteno Vides ministrijas pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde. Dabas aizsardzības pārvalde uzrauga dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu un, pēc plāna apstiprināšanas, veicina tā ieviešanu. Teritoriju apsaimnieko zemes īpašnieki.

Dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas valsts kontroli īsteno Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu teritorijā kontrolē Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecības Dundagas mežniecība. Valsts mežu zemes apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži” Ziemeļkurzemes mežsaimniecība.

Lauku atbalsta dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvalde uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības nozarē un pilda ar lauksaimniecību un lauku atbalsta politikas īstenošanu saistītas funkcijas.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas attiecas uz konkrēto aizsargājamo teritoriju

Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008. gadam. Akceptēts Ministru kabinetā 03.02.2004. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Nacionālais vides politikas plāns paredz:

- 1) saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- 2) saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību.

Ilgtermiņīgas mežsaimniecības nodrošināšanai paredzēts saglabāt meža bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens režīma regulācijā, kā arī augsnes aizsardzībā un paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Akceptēta MK 16.05.2000.

Šī programma paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

„**Vides aizsardzības likums**” (15.11.2006., grozījumi 21.06.2007., 14.02.2008. un 14.11.2008.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par nodarīto kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm.

Likums “**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**” (02.03.1993. ar grozījumiem līdz 18.06.2009.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

18. panta 4. apakšpunktā teikts, ka aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus izstrādā un aizsargājamo teritoriju apsaimnieko, ievērojot plānu, un plānam ir ieteikuma raksturs.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Dabas liegums “Kaļķupes ieleja” ir C tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0514100.

„Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000., ar grozījumiem līdz 07.05.2009. un 18.06.2009.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000. MK noteikumi Nr. 396, grozījumi 27.07.2004.) uzskaita Latvijā aizsargājamās dzīvo organismu sugas. Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” konstatētas 17 īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas:

- lāksis (*Allium ursinum*);
- izlocītā ķērsa (*Cardamine flexuosa*);
- lielā raganzālīte (*Circeae lutetiana*);
- vidējais cīrulis (*Corydalis intermedia*);
- Fuksa dzegužpirkstīte (*Dactylorhiza fuchsii*);
- sīpoliņu zobainīte (*Dentaria bulbifera*);
- meža auzene (*Festuca altissima*);
- Eiropas kāpumiēzis (*Hordelymus europaeus*);
- apdzira (*Huperzia selago*);
- daudzgadīgā mēnesene (*Lunaria rediviva*);
- gada staipekņis (*Lycopodium annotinum*);
- vīru dzegužpuķe (*Orchis mascula*);
- skrajziedu skarene (*Poa remota*);
- smaržīgā naktsvijole (*Platanthera bifolia*);
- zaļziedu naktsvijole (*Platanthera chlorantha*);
- parastā īve (*Taxus baccata*);
- kalnu veronika (*Veronica montana*);

20 īpaši aizsargājamas sūnaugu sugas:

- mazā ķīllape (*Anastrophyllum minutum*);
- Kunces bārdlape (*Barbilophozia kunzeana*);
- zviedru somenīte (*Calypogeia suecica*);
- avota kaļķenīte (*Gymnostomum calcareum*);
- vairogveida stumbrsomīte (*Harpanthus scutatus*);
- peļastes vienādvācelīte (*Isoethecium myosuroides*);
- doblapu leženeja (*Lejeunea cavifolia*);
- gludā nekera (*Neckera complanata*);
- viļņainā nekera (*Neckera crispa*);
- kailā apaļlape (*Odontoschisma denudatum*);
- nemanāmā šķībvācelīte (*Plagiothecium latebricola*);
- korda porenīte (*Porella cordaena*);
- mēlveida lāpstīte (*Scapania lingulata*);

- īssmailes lāpstīte (*Scapania mucronata*);
- birztaļu lāpstīte (*Scapania nemorea*);
- visgrilla īvlape (*Taxiphyllum wissgrillii*);
- lapsastu krūmīte (*Thamnobryum alopecurum*);
- mēlītes vijzobe (*Tortula lingulata*);
- tūbainā bārkstlape (*Trichocolea tomentella*);
- Baumgartnera pārzobe (*Zygodon baumgartneri*);

12 īpaši aizsargājamas putnu sugas:

- lielā gaura (*Mergus merganser*);
- ķīķis (*Pernis apivorus*);
- grieze (*Crex crex*);
- meža balodis (*Columba oenas*);
- apodziņš (*Glaucidium passerinum*);
- tītiņš (*Jynx torquilla*);
- pelēkā dzilna (*Picus canus*);
- melnā dzilna (*Dryocopus martius*);
- vidējais dzenis (*Dendrocopos medius*);
- trīspirkstu dzenis (*Picoides tridactylus*);
- mazais mušķērājs (*Ficedula parva*);
- brūnā čakste (*Lanius collurio*);

4 īpaši aizsargājamas gliemju sugas:

- pelēkais vārpstiņgliemezis (*Bulgarica cana*);
- divzobu vārpstiņgliemezis (*Clausilia bidentata*);
- mazais torņgliemezis (*Ena obscura*);
- tumšais kailgliemezis (*Limax cinereoniger*);

6 īpaši aizsargājamas kukaiņu sugas:

- bērzu briežvabole (*Ceruchus chrysomelinus*);
- četrpunktu liķvabole (*Dendroxena quadrimaculata*);
- blāvā briežvabole (*Dorcus parallelipedus*);
- marmora rožvabole (*Liocola marmorata*);
- lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*);
- skabiosu pļavraibenis (*Euphydryas aurinia*).

Likums „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās” (30.06.2005., grozījumi 20.10.2005., 19.12.2006., 04.04.2007., 08.11.2007., 14.11.2008. un 12.06.2009.) nosaka kompensācijas piešķiršanas nosacījumus, atlīdzības apmēra novērtēšanu un atlīdzības piešķiršanas kārtību, zemes atpiršanas nosacījumus.

„Kārtība, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kā arī izmaksā un reģistrē atlīdzību” (21.03.2006. MK noteikumi Nr. 219, grozījumi 28.07.2008.) nosaka kārtību, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos (turpmāk – atlīdzība), atlīdzības novērtēšanas metodiku un atlīdzības izmaksas un atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību un termiņus.

„Noteikumi par zemesgabala vērtības noteikšanu zemes atpirkšanas vajadzībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās” (07.07.2008. MK noteikumi Nr. 507) nosaka kārtību, kādā Valsts zemes dienests zemes atpirkšanas vajadzībām nosaka zemesgabala vērtību, ņemot vērā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētos datus par zemesgabala platību, zemes lietošanas veidu platībām, apgrūtinājumiem (izņemot apgrūtinājumus saistībā ar aizsargājamo teritoriju aizsardzību un izmantošanu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem) un citu ar nekustamā īpašuma tirgu saistīto informāciju, kas aktualizēta atbilstoši pēdējo sešu mēnešu pārskata periodam attiecīgajā administratīvajā teritorijā, ņemot vērā nekustamā īpašuma lietošanas mērķi.

„Noteikumi par prioritāro secību zemesgabalu atpirkšanai un kompensācijas izmaksas termiņiem un kārtību” (30.06.2008. MK noteikumi Nr. 491) nosaka zemes atpirkšanas iesniegumu pieņemšanas kārtību un zemesgabalu atpirkšanas prioritāro secību; termiņus un kārtību, kādā izmaksā kompensāciju par atpērkamo zemesgabalu; atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību.

„Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (20.11.2007. MK noteikumi Nr. 778) nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (24.04.2007. MK noteikumi Nr. 281) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

„Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” (27.03.2007. MK noteikumi Nr. 213) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums **„Par ietekmes uz vidi novērtējumu”** (13.11.1998., grozījumi 30.05.2001., 19.06.2003., 26.02.2004., 15.09.2005., 07.06.2007. un 06.01.2009.) nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums.
4¹. pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību (skat. zemāk).

„Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (22.07.2003. MK noteikumi Nr. 415, grozījumi 26.10.2004., 08.11.2005., 10.05.2007 un 03.07.2007.) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes

paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību. Teritorijām, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tās aizsardzības un izmantošanas kārtību nosaka šie MK noteikumi.

„Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” (06.06.2006. MK noteikumi Nr. 455) nosaka kārtību, kādā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004. MK noteikumi Nr.157, grozījumi 25.11.2008.) nosaka, kādiem plānošanas dokumentiem veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

„Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi” (17.02.2004. MK noteikumi Nr. 87, grozījumi 06.06.2006.) nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums darbībām, kas tiek plānotas Natura 2000 vietu teritorijā vai to tuvumā.

„Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā” (28.05.2002. MK noteikumi Nr. 199, izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

„Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai” (18.07.2006. MK noteikumi Nr. 594) nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Natura 2000 teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

„Noteikumi par dabas liegumiem” (15.06.1999. MK noteikumi Nr. 212, grozījumi 26.06.2001., 21.10.2003., 08.04.2004., 10.08.2004., 30.11.2004., 22.11.2005., 14.03.2006., 30.10.2007. un 10.02.2009.) nosaka dabas liegumu robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu 299. pielikumā sniegta dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” robežu shēma robežpunktu koordinātes un apraksts.

„Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” (17.04.2001. MK noteikumi Nr. 175) nosaka aizsargājamus ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos dabas objektus. Lieguma teritorijā atrodas viens valsts nozīmes ģeoloģiskais piemineklis – Kaļķupītes klintis.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (09.10.2007. MK noteikumi Nr. 686, grozījumi 27.01.2009. un 05.05.2009.) nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kāda ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

Noteikumi **„Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu”** (21.02.2006. MK noteikumi Nr. 153) nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu. Liegumā sastopama viena

šajos noteikumos iekļauta suga – lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*) – un četri šajos noteikumos minētie biotopi:

- boreālie meži (9010*);
- nogāžu un gravu meži (9180*);
- pārmitri platlapju meži (91E0*);
- avoti, kas veido avotkaļķus (7220*);
- purvaini meži (91DO*).

Noteikumi „**Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu**” (05.12.2000. MK noteikumi Nr. 421, grozījumi 25.01.2005. un 27.01.2009.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

Tūrisms

„**Tūrisma likuma**” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002., 27.02.2003. un 16.02.2006.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmējiesabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses; likums definē dabas tūrismu.

Medības

„**Medību likums**” (08.07.2003., grozījumi 19.12.2006. un 14.06.2007.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

„**Medību noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., grozījumi 23.03.2004. un 28.04.2008.) nosaka medīšanas termiņus medījamām sugām, kā arī gadījumus, kādos iespējamās medības ārpus termiņiem. Šie noteikumi paredz, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

Zvejniecība un makšķerēšana

„**Zvejniecības likums**” (12.04.1995., ar grozījumiem 01.10.1997., 29.10.1998., 17.02.2000., 18.10.2001., 19.06.2003., 30.10.2003., 30.09.2004., 26.05.2005. un 09.10.2008.) Šis likums regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu. Likums nosaka zivju resursu un zvejas pārvaldīšanu.

„**Makšķerēšanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 31, 10.01.2006.) nosaka kārtību, kādā fiziskās personas var nodarboties ar amatierzveju – makšķerēšanu, kā arī ar zemūdens medībām, vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku ieguvi rekreācijas vai sporta nolūkā ar šajos noteikumos atļautiem makšķerēšanas rīkiem Latvijas Republikas ūdeņos.

Īpašuma tiesības un teritorijas plānojumi

Civillikuma (28.01.1937.) TREŠĀ DAĻA (Lietu tiesības ar 12.12.2002. grozījumiem), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi.

1082. pants nosaka: “Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi.”

„**Teritorijas plānošanas likums**” (12.06.2002., grozījumiem līdz 01.07.2009) mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību valstī, izmantojot efektīvu teritorijas plānošanas sistēmu.

„**Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi**” (19.10.2004. MK noteikumi Nr. 883, grozījumi 22.07.2008. un 13.11.2007.) nosaka teritorijas plānojuma sastāvdaļas, tā izstrādes un sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, grozīšanas, apturēšanas, likumības izvērtēšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību vietējās pašvaldības līmenī.

Likuma „**Par zemes lietošanu un zemes ierīcību**” (21.06.1991., grozījumi 27.04.1993., 10.11.1994., 14.09.2006., 08.01.2007. un 14.06.2007.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Likums „**Par nekustamā īpašuma nodokli**” (17.06.1997., grozījumi 13.11.1997., 21.10.1998., 21.01.1999., 25.11.1999., 23.11.2000., 22.11.2001., 12.12.2002., 20.06.2003., 20.10.2005., 27.09.2007. un 08.11.2007.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Citi normatīvie akti

„**Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes**” (29.08.2006. MK noteikumi Nr. 717, grozījumi 25.08.2008.) nosaka to koku ciršanas kārtību, kas atrodas uz zemes, kura neatbilst Meža likumā sniegtajai meža zemes definīcijai.

„**Aizsargjoslu likums**” (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002., 19.06.2003., 22.06.2005., 06.03.2008. un 14.05.2009) nosaka šādus aizsargjoslu veidus:

- 1) Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla;
- 2) virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas;
- 3) aizsargjoslas (aizsardzības zonas) ap kultūras pieminekļiem;
- 4) aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām;
- 5) (izslēgts ar 21.02.2002. likumu);
- 6) mežu aizsargjoslas ap pilsētām;
- 7) aizsargjoslas ap purviem.

Likums nosaka aprobežojumus aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem un nosaka, ka lauku apvidos aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem platums ir 500 metru.

Noteikumi „**Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika**” (15.07.2003. MK noteikumi Nr. 392) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauto nekustamo kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodiku. Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem.

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts ir apstiprināts ar 29.10.1998. Kultūras ministrijas rīkojumu Nr. 128 (publicēts 15.12.1998.) „**Par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu**”.

Starptautiskās saistības

Konvencija „**Par bioloģisko daudzveidību**”, kurai Latvija pievienojās ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”. Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes konvencija „**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas Padomes Direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” 79/409/EEC (02.04.1979.).

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars. Dabas liegumā sastopamas 11 Eiropas nozīmes aizsargājamas putnu sugas:

- mežzirbe (*Bonasa bonasia*);
- ķīķis (*Pernis apivorus*);
- grieze (*Crex crex*);
- apodziņš (*Glaucidium passerinum*);
- tītiņš (*Jynx torquilla*);
- pelēkā dzilna (*Picus canus*);
- melnā dzilna (*Dryocopus martius*);
- vidējais dzenis (*Dendrocopos medius*);
- trīspirkstu dzenis (*Picoides tridactylus*);
- mazais mušķērājs (*Ficedula parva*);
- brūnā čakste (*Lanius collurio*).

Eiropas Padomes Direktīva „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” 92/43/EEC (21.05.1992).

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas Natura 2000 ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai, kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” konstatēti astoņi Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi:

- mēreni mitras pļavas (Eiropas biotopu klasifikatora kods 6510);
- molīnijas pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm (6410);
- smilšakmens atsegumi (8220);
- boreālie meži (9010*);
- nogāžu un gravu meži (9180*);
- pārmitri platlapju meži (91E0*);
- avoti, kas veido avotkaļķus (7220*);
- minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160);

divas direktīvas V pielikumā iekļautas vaskulāro augu sugas:

- apdzira (*Huperzia selago*);
- gada staipekņis (*Lycopodium annotinum*);

trīs Eiropas nozīmes aizsargājamās zīdītāju sugas:

- bebrs (*Castor fiber*);
- lūsis (*Lynx lynx*);
- ūdrs (*Lutra lutra*);

divas Eiropas nozīmes aizsargājamās apaļmutnieku sugas:

- strauta nēģis (*Lampetra planeri*);
- upes nēģis (*Lampetra fluviatilis*);

divas Eiropas nozīmes aizsargājamā zivju sugas:

- platgalve (*Cottus gobio*);
- lasis (*Salmo salar*);

divas Eiropas nozīmes aizsargājamā kukaiņu sugas:

- lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*);
- skabiosu pļavraibenis (*Euphydryas aurinia*).

1.3. Īss aizsargājamās teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” atrodas uz robežas starp Piejūras zemienes un Kursas augstienes klimatiskajiem rajoniem. Lieguma teritorijas un tā apkārtnes klimatiskos apstākļus galvenokārt nosaka Baltijas jūras tuvums. Mikroklimatisko apstākļu veidošanā neliela ietekme ir arī reljefam, tajā skaitā nogāžu vērsumam un vietām salīdzinoši lielajām (30 m) augstumu starpībām starp lieguma rietumu un austrumu daļu, kā arī augstajam mežu īpatsvaram teritorijā.

Vidējā gaisa temperatūra janvārī ir no -4,00 °C līdz -4,50 °C, savukārt ilggadēja vidējā temperatūra jūlijā ir +16,50 °C. Gada nokrišņu daudzums ir 650-700 mm gadā. Ilggadīgais vidējais bezsala periods gaisā ir 145 dienas.

Valdošie ir rietumu un dienvidrietumu vēji. Valdošo vēju virziens mainās pa gadalaikiem. Pirmās salnas parādās ap 5.-10. oktobri, bet pēdējās novērojamas ap 20. maiju. Parasti lieguma teritorijā un tās apkārtnē sniega sega izveidojas janvāra pirmajā dekādē, bet sairst ap 20. martu (Latvijas ģeogrāfijas atlants, 2005). Latvijā gan pēdējā desmitgadē sniega sega nav noturīga. Ziemas laikā tā izveidojas vairākkārt, kad periodi ar gaisa temperatūru zem nulles mijas ar strauju temperatūras paaugstināšanos un atkušņiem.

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” atrodas Ziemeļkursas augstienes fiziogēogrāfiskajā apakšrajonā – Dundagas pacēluma ziemeļu daļā, kur tālāk uz ziemeļaustrumiem un austrumiem piekļaujas Piejūras zemīene. Dabas liegumu veido Slīteres zilo kalnu kraujas dienvidu daļa un daļa Kaļķupes ielejas, kā arī daļa no šo teritoriju apkārtnes.

Slīteres Zilo kalnu krauja ir Baltijas ledus ezera augstākā līmeņa krasta līnija (vietām līdz 30 m augsta). Baltijas ledus ezers izveidojās ledus laikmeta beigu posmā, apmēram pirms 11,8 tūkst. g. Šī krauja veido robežu starp Dundagas pacēlumu un Piejūras zemieni.

Lieguma teritorijas reljefs ir saposmots. Teritorijas absolūtais augstums virs jūras līmeņa ir vidēji 50 – 70 m, sasniedzot maksimumu – aptuveni 75 m. Lieguma teritorijas virsmas kritums vērsts austrumu, ziemeļaustrumu virzienā.

Dienvidu daļā liegumu veido šaurā Kaļķupes ieleja ar stāvām, līdz 30 m augstām, gravu saposmotām nogāzēm, un no rietumiem pieguļošā pauguraine. Kaļķupes ielejā sastopamas dažādas mikroreljefa formas – gravas, vecupes, pauguri utt. Lieguma teritorijā atrodas viens valsts nozīmes ģeoloģiskais piemineklis – Kaļķupītes klintis.

Upes ielejā daudzviet ir izveidojušies vidusdevona Arukilas svītas, sarkana slīpslāņota smilšakmens atsegumi, no kuriem ievērojamākais ir Puiškalna atsegums (ap 20 m augsts), kas atrodas pie Mazupes ietekas Kaļķupē.

Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” teritorijā dominē smilšainie nogulumi. Tos veido irdena un smilšaina pēdējā leduslaikmeta morēnas mālsmits. Kvartāra sega lieguma teritorijā ir plāna, pārsvarā līdz 10 m, bet stāvajās nogāzēs vēl plānāka.

Lieguma teritorijā norisinās mūsdienu ģeoloģiskie procesi, kas pamatā saistās ar stāvajām nogāzēm – gravu veidošanās, noskalošanās, noslīdeņi, akumulācija, sānu un dziļuma erozija. Šie procesi var pastiprināties, iznīcinot mežus un krūmājus stāvajās nogāzēs.

Tā kā Slīteres Zilo kalnu apvidus ir potenciāla smilts–grants iegula, tad nākotnē teritorijās ap liegumu varētu attīstīties karjeru izstrāde. Jau šobrīd Vīdales un Cirstes apkārtnē tiek izstrādāti vairāki smilts-grants karjeri.

1.3.3. Hidroloģija

Teritorijas hidroloģiskais raksturojums sagatavots izmantojot enciklopēdiju „Latvijas daba” (2. sējums, 1995) un LVĢMA pieejamo informāciju par virszemes ūdensobjektiem.

Lieguma teritorijas dienvidu daļu šķērso Kaļķupe, kura lejtece tiek saukta par Pilsupi. Upes garums ir 34 km, baseina laukums ~ 96 km². Upes gada vidējā notece ir 0,019 km³, kopējais kritums – 57 m (2,6 m/km). Kaļķupe sākas Dundagas pacēlumā un caur Piejūras zemieni 15 km uz ziemeļrietumiem no Rojas pie Pūrciema ietek Rīgas jūras līcī. Tā ietilpst Baltijas jūras un Rīgas jūras līča upju baseinā. Upe ir līkumaina, sekla un lieguma teritorijā vietām tās platums ir tikai 1 m. Daļa no lieguma, kā arī apkārtnējās teritorijas, tiek drenēta, un ūdens notece tiek novadīta uz Kaļķupi.

Upei pietek vairākas mazās upītes, kuras tek pa Kaļķupes ielejas un Zilo kalnu kraujas sānu gravām, regulējot dabīgo noteci. Kaļķupes lielākā pieteka lieguma teritorijā ir Mazupe.

Teritorijā dažviet sastopamas gan izzuvušas, gan vēl ar ūdeni pildītas vecupes, kuras Kaļķupes ielejā veido savdabīgu mikroreljefu un ekosistēmas.

Lieguma ziemeļdaļu pie Vīdales šķērso Lorumupe, kuras garums ir ap 12 km, 2 km no Rīgas līča tā satek ar Milzgrāvi, veidojot Melnsilupi, kas ietek Rīgas jūras līcī kilometru uz dienvidiem no Melnsila.

No Dundagas pacēluma virzienā uz jūras līci pa daudzajām gravām līkumo vairāki strauti un upītes (tajā skaitā Spārnvalks), kas tālāk uz austrumiem mežu masīvos savāc mežu melioratīvo sistēmu ūdeņus, un ietek Lieknsupē, kas savukārt ietek Melnsilupē. Hidroloģiskais stāvoklis teritorijā ir sarežģīts, ko nosaka teritorijas reljefs. Stāvākajās nogāzēs noteces rezultātā veidojas ūdens erozija. Lielākā daļa noteces no nogāzes tiek novadīta uz blakus lieguma teritorijai austrumu daļā esošo meliorācijas novadgrāvju sistēmu. Šajos grāvjos ūdens noteci traucē bebru izveidotie aizsprosti.

Lieguma teritorijas ziemeļu daļā nav izveidota drenāžas sistēma, kā rezultātā ir pasliktināta ūdens notece. Lielākā daļa teritorijā sastopamo lauksaimniecības zemju un arī dienvidu daļas meža zemes tiek drenētas. Drenāžas sistēmu stāvoklis ir apmierinošs.

Mazo upju un strautu notecēi ir vērojams sezonāli mainīgs raksturs. Sausās vasarās novēro izteiktus mazūdens periodus.

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” un tā ūdensteces saskaņā ar dalījumu virszemes ūdensobjektos atrodas Ventas upju baseina apgabala ūdensobjektā V079 Balt.j. (Irbe – Roja). Saskaņā ar upju ūdensobjektu ekoloģisko tipu dalījumu šis ūdensobjekts atbilst potamāla tipa vidējai upei.

Atbilstoši ES ūdens struktūrdirektīvas (2000/60/EC) prasībām virszemes ūdeņu monitorings Latvijā tiek veikts kopš 2006. gada. Ūdens kvalitātes mērījumi, kas raksturotu ūdensobjektu V079 Balt.j. (Irbe – Roja) veikti 2007. gadā (1.4. tabula) un ūdensobjekts atbilst „labas kvalitātes” klasei.

1.4. tabula. Monitoringa rezultāti ūdensobjektā V079 Balt.j. (Irbe – Roja) 2007. gadā (avots: LVĢMA)

ŪO	Monitoringa postenis	O ₂ , mg/l	BSP5, mg/l	N/NH ₄ , mg/l	Nkop, mg/l	Pkop, mg/l	Saprob. ind.	Vērtējums
V079	Pilsupe, grīva	10,38	1,07	0,050	1,38	0,051	2,00	labā kvalitāte

1.3.4. Augsne

Lieguma teritoriju pārsvarā klāj smilšainie cilmieži. Šeit sastopamas velēnu podzolētās (Pv) un velēnu glejotās (Vg) augsnes. Pauguraiņu un nogāžu teritorijās dominē velēnu podzolētās (Pv) augsnes, bet nogāžu lejas daļās un ielejās izplatītas velēnu glejotās (Vg) augsnes.

Vietām uz stāvajām nogāzēm vērojama augsnes erozija un augsnes horizonti nespēj izveidoties pilnībā. Kopumā augsne ir samērā nabadzīga, jo teritorijā pastāv nelabvēlīgi augsnes edafiskie apstākļi (reljefs, nogāžu slīpums un ar to saistītā pastiprinātā notece, organisko vielu daudzums, utt.).

Nelielās lauksaimniecības zemju platības klāj velēnu podzolaugsnes (Pv), taču arī šajās vietās, sakarā ar lielāko daļu zemju neapstrādāšanu, notiek augsnes apstākļu pasliktināšanās. Atklātās dabas lieguma teritorijas lauksaimniecībā netiek intensīvi izmantotas, tāpēc tās pamazām aizaug ar krūmiem.

Liegumā dominējošo skujkoku mežaudžu ietekmē pastiprinās augsnes podzolēšanās process.

1.4. Aizsargājamās teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

2008. gada sākumā Dundagas pagastā dzīvoja 3748 iedzīvotāji, no tiem aptuveni 24% iedzīvotāju ir līdz darbaspējas vecumam, 56% darbaspējas un 20% virs darbaspējas vecuma (Centrālās statistikas pārvaldes dati – <http://www.csb.gov.lv/>).

Iedzīvotāju blīvums ir 6,7 iedzīvotāji uz km². Apmēram 45% iedzīvotāju dzīvo pagasta centrā (kopš 01.07.2009. novada centrā) – Dundagā, kas atrodas 7,5 km attālumā no lieguma robežas pa gaisa līniju.

Bezdarba līmenis Talsu rajonā 2008. gada novembrī bija 5,2% (Nodarbinātības valsts aģentūras dati – <http://www.nva.lv/>).

Lieguma teritorijas dienvidu daļā atrodas Puiškalnciems, kurā pēc Dundagas pagasta teritorijas plānojuma datiem 2004. gadā dzīvoja 28 iedzīvotāji. 1,3 km uz austrumiem no lieguma dienvidu gala atrodas Kaļķi (191 iedz.), nepilnu kilometru uz rietumiem no lieguma teritorijas vidusdaļas – Lateve (56 iedz.), 1 km uz austrumiem no lieguma ziemeļu gala atrodas Vīdale (134 iedz.), bet 1,5 km uz ziemeļaustrumiem Cirstes (49 iedz.) (skat. 1.1. attēlu).

Lieguma teritorijā atrodas 4 apdzīvotas viensētas: „Pauskalni”, „Senči” un „Jaunsenči” Puiškalnciemā un „Žagatas” Latevē.

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Antropogēnā slodze dažādās dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” vietās būtiski atšķiras. Liegumā ir vietas, kur apmeklētāji reti sastopami, un ir atsevišķas apmeklētāju iecienītas un bieži izmantotas vietas (piemēram, Puiškalns un tā apkārtnē). Nākotnē būtiskas antropogēnās slodzes izmaiņas nav paredzamas – tā visdrīzāk saglabāsies esošajā līmenī.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

Lauksaimniecība

Tā kā dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 86,4 ha jeb tikai 7,7 % teritorijas, teritorijā plaša lauksaimnieciskā darbība nenotiek. Pārsvārā lauksaimniecības produkcija tiek ražota zemes īpašnieku vajadzībām. Liegumā atrodas divas saimniecības, kas nodarbojas ar piena lopkopību – „Plaģi” un „Alkšņvadi”.

Mežsaimniecība

Meži dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” aizņem 985,77 ha jeb 88% no lieguma kopējās teritorijas. Lielākā mežu daļa pieder valstij – 509,3 ha (51,7%). Pārējie 476,5 ha (48,3%) ir privātie meži. Valsts un privāto mežu izvietojumu skat. 1.4. attēlā. Meža teritoriju iedalījums pēc meža zemju kategorijām dots 1.4. tabulā. Ar mežu klātās platības šobrīd aizņem 966,2 ha jeb 98%, izcirtumi 9,3 ha (0,9%), bet meža kvartālstigas – 4 ha (0,4%). Pārējo zemju kategoriju platības ir nenozīmīgas. Liegumā dominē vidēji bagāti un bagāti sausieņu mežu tipi – damakšņi (~17%), vēri (~38%) un gāršas (~21%), kas kopā aizņem ¾ no mežu platībām (sk. 1.5. tabulu un 1.5. attēlu).

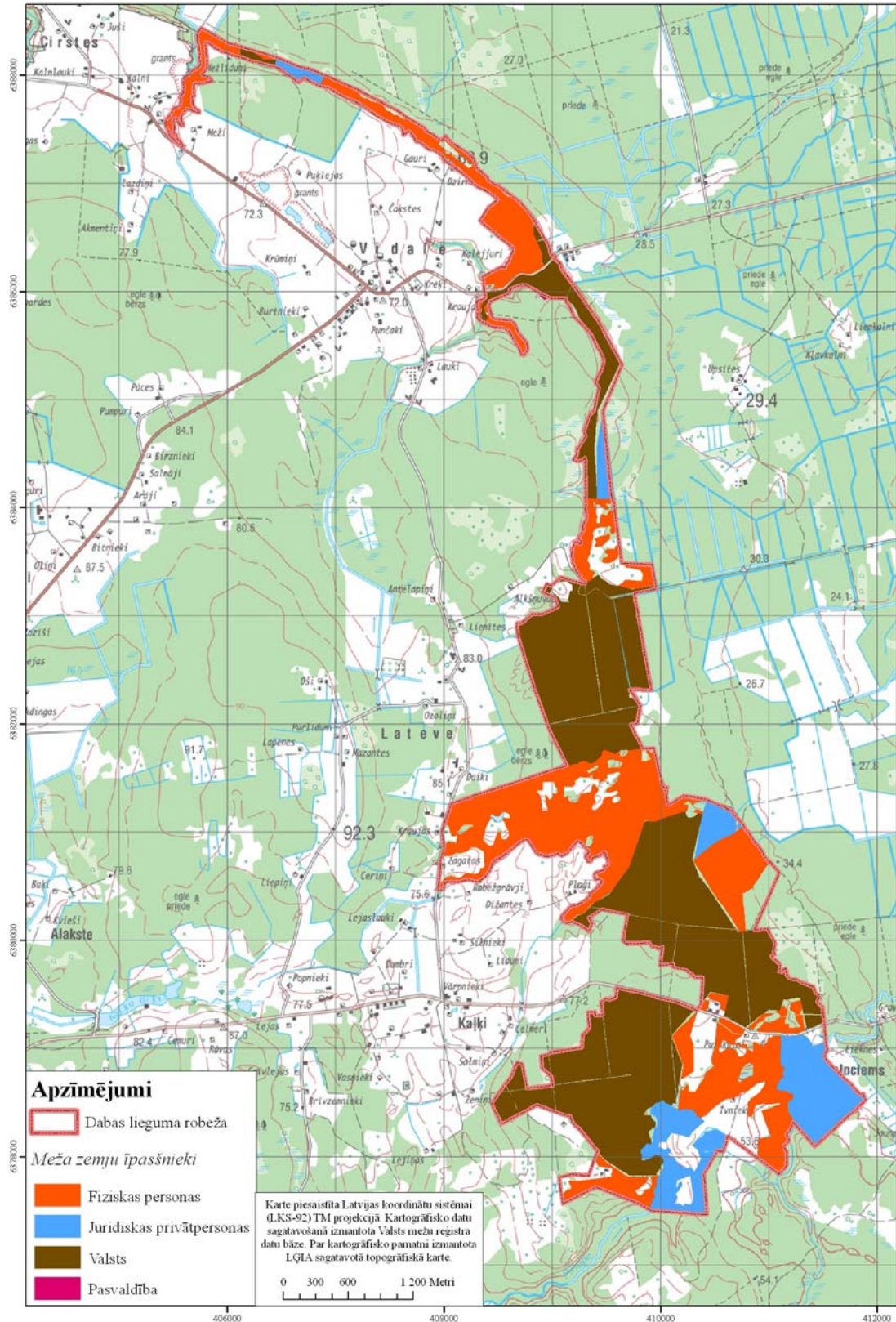
1.4. tabula. Meža zemju kategorijas dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

Meža zemju kategorija	ha	%
Mežs	966,177	98,01
Vējgāzes	1,277	0,13
Izcirtumi	9,268	0,94
Lauces	1,879	0,19
Dzīvnieku barošanas lauces	0,094	0,01

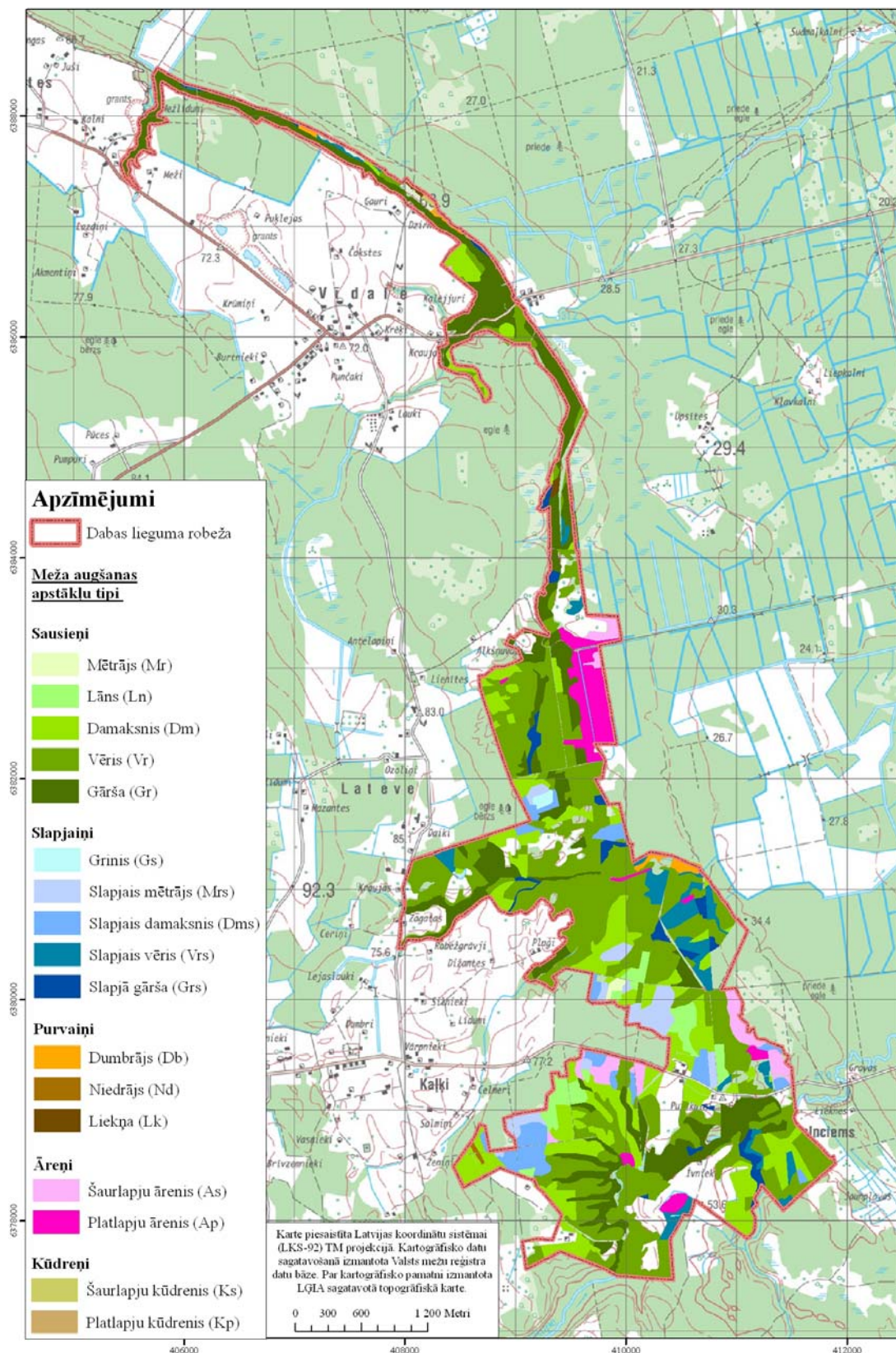
Pārplūdis klajumi	0,504	0,05
Meža ceļi	0,608	0,06
Kvartālstigas	4,059	0,41
Grāvji	1,904	0,19

1.5. tabula. Meža augšanas apstākļu tipi dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

Meža augšanas apstākļu tipi/apzīmējums	ha	%	Meža augšanas apstākļu tipi/apzīmējums	ha	%
Mētrāji Mr	1,852	0,19	Slapjā gārša Grs	22,857	2,34
Lāns Ln	26,736	2,73	Niedrājs Nd	2,092	0,21
Damaksnis Dm	166,122	16,98	Dumbrājs Db	6,494	0,66
Vēris Vr	367,614	37,57	Liekņa Lk	2,091	0,21
Gārša Gr	201,084	20,55	Mētru ārenis Am	0,507	0,05
Grīnis Gs	2,056	0,21	Šaurlapju ārenis As	27,177	2,78
Slapjais mētrājs Mrs	27,419	2,80	Platlapju ārenis Ap	38	3,88
Slapjais damaksnis Dms	39,255	4,01	Šaurlapju kūdrenis Ks	0,629	0,06
Slapjais vēris Vrs	46,067	4,71	Platlapju kūdrenis Kp	0,376	0,04

1.4. attēls. Vālstis un privāto mežu izvietojums dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

1.5. attēls. Meža augšanas apstākļu tipi dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

Lieguma mežiem raksturīga liela vecuma daudzveidība. Audžu sadalījums pa vecuma grupām ir vienmērīgs (skat. 1.6. tabulu). 13% no mežiem aizņem jaunaudzes, kas liecina par nesenu mežu ciršanu. Pēdējo 20 gadu laikā veikta gan audžu kopšana, gan

arī meža galvenā izmantošana (sk. 1.8. attēlu). Liegumā ir salīdzinoši augsts pieaugušo un pāraugušo mežu īpatsvars (kopā 47%). Gandrīz ¼ teritorijas aizņem vidēja vecuma audzes. Dažādu vecuma grupu priežu, egļu un bērzu audžu teritoriālais izvietojums dots 1.7. attēlā.

Pēc valdošās koku sugas dabas liegumā dominē egļu (~36%), bērzu (31%) un priežu meži (15%), kas kopā aizņem 80% no mežu platības (skat. 1.7. tabulu un 1.6. attēlu). Nozīmīgas teritorijas aizņem ošu un apšu audzes.

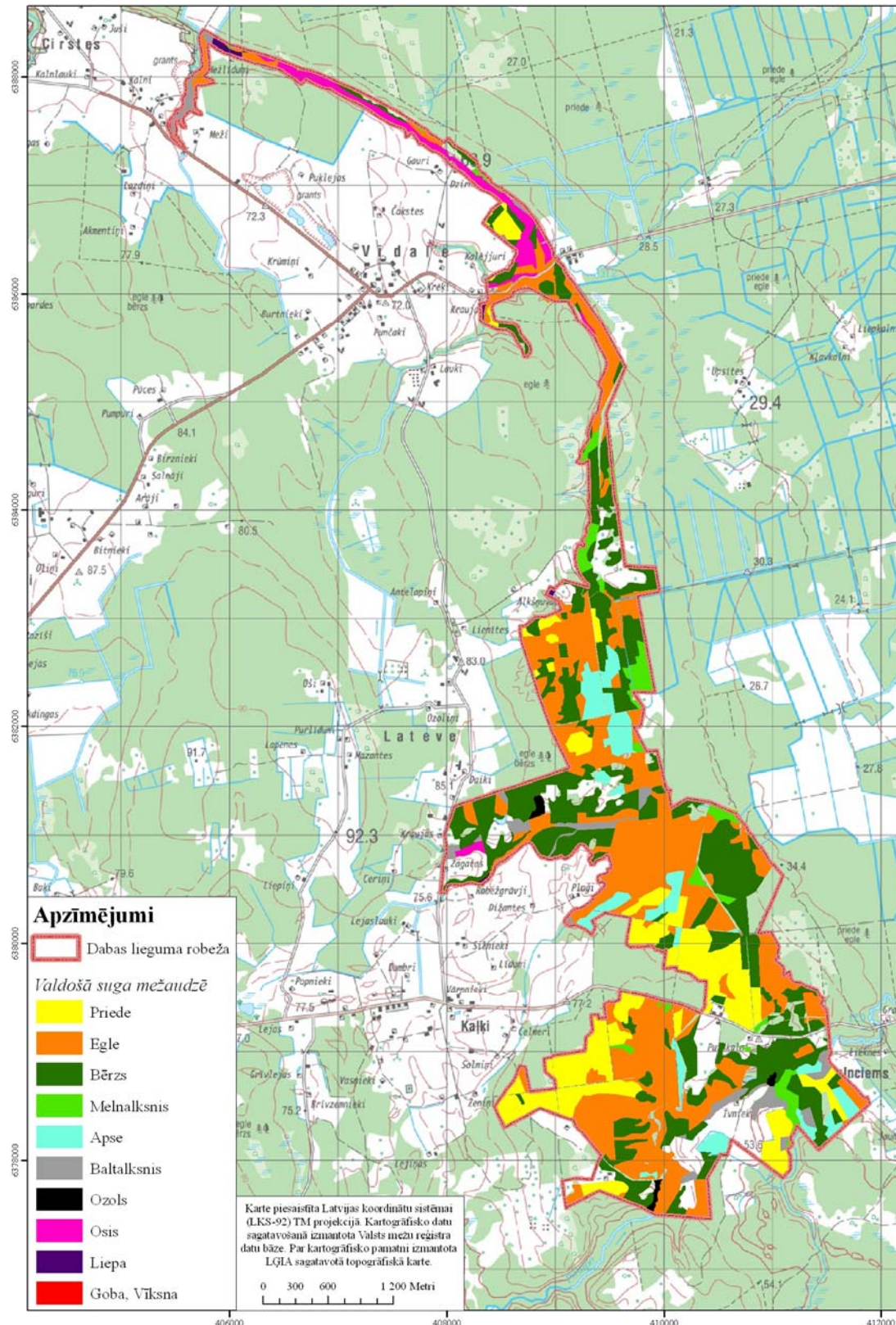
1.6. tabula. Mežaudžu vecuma grupas dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

Vecuma grupa	ha	%
0	19,593	1,99
1	130,336	13,22
2	231,247	23,46
3	139,541	14,16
4	245,586	24,91
5	219,467	22,26

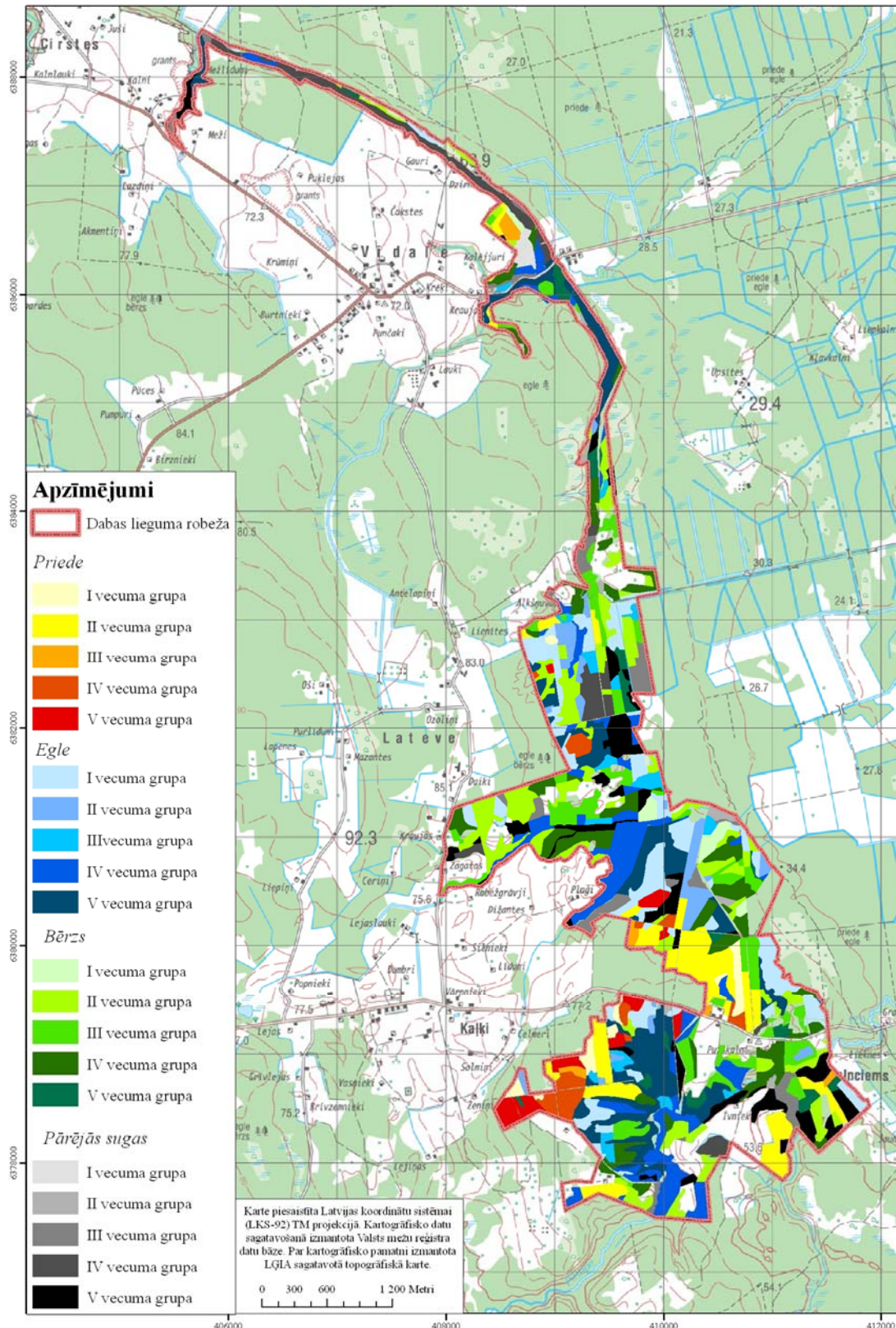
(0 – izcirtumi, 1 – jaunaudzes, 2 – vidēja vecuma audzes, 3 – briestaudzes, 4 – pieaugušas audzes, 5 – pāraugušas audzes)

1.7. tabula. Mežaudžu iedalījums pēc valdošās koku sugas dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

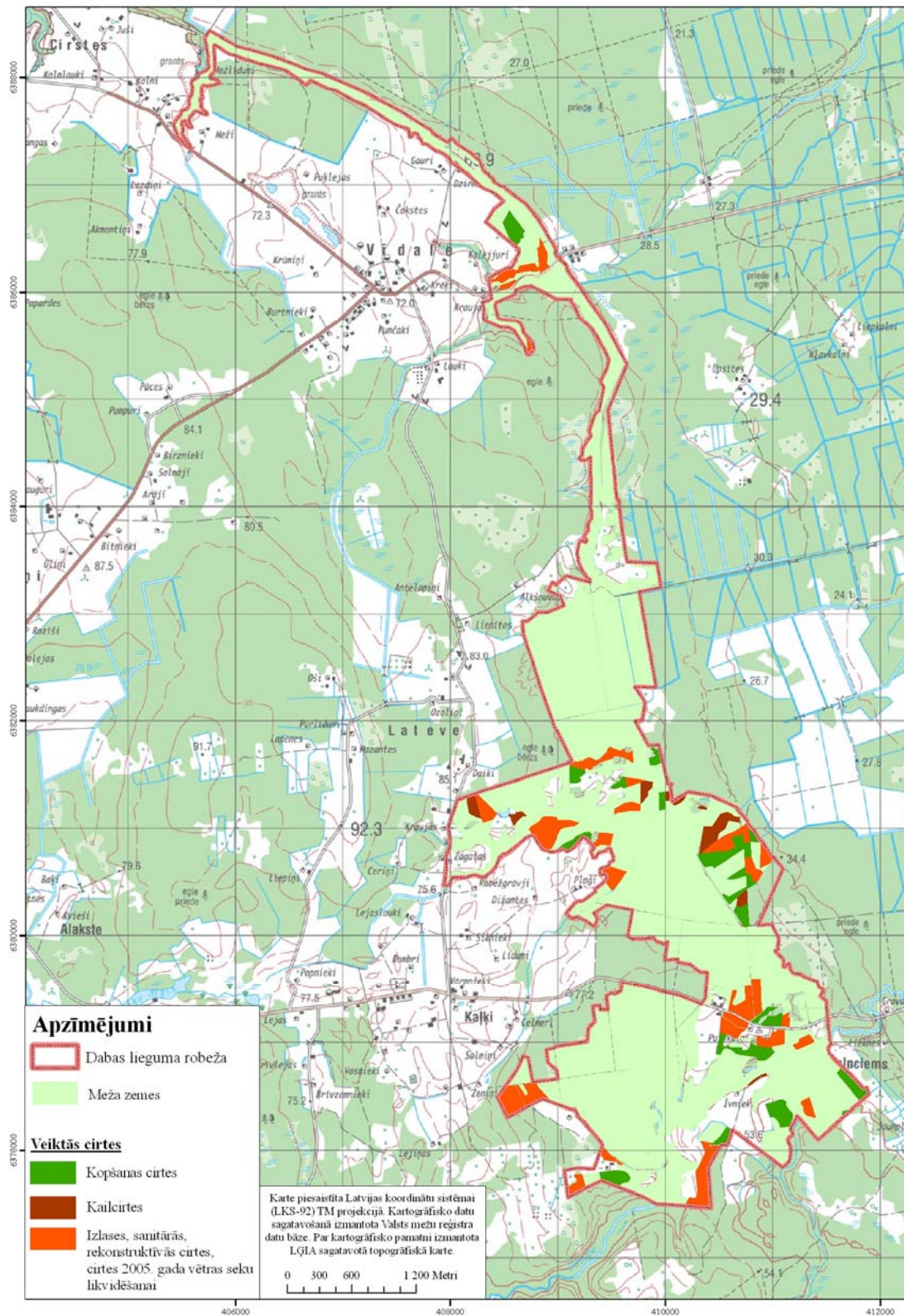
Valdošā koku suga	ha	%
Priede	149,201	15,14
Egle	352,08	35,72
Bērzs	302,626	30,70
Melnalksnis	35,743	3,63
Apse	56,003	5,68
Baltalksnis	29,75	3,02
Ozols	4,145	0,42
Osis	32,531	3,30
Liepa	3,518	0,36
Goba	0,58	0,06

1.6. attēls. Mežaudžu izvietojums pēc valdošās koku sugas dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

1.7. attēls. Dažādu vecuma grupu priežu, egļu, bērzu audžu izvietojums dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

1.8. attēls. Teritorijas, kur pēdējo 20 gadu laikā veikta mežsaimnieciskā darbība dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”

Tūrisms

Dundagas novadā ir labi attīstīts dabas tūrisms, izmantojot daudzveidīgo dabas un kultūrvēstures pieminekļu potenciālu. Dundagā atrodas tūrisma informācijas centrs.

Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” nav plaši attīstītas tūrisma infrastruktūras, ir izvietotas atsevišķas norādes, laipas (Vīdales avots, Puiškalns). Populārākie apskates objekti lieguma teritorijā ir Puiškalns un Svētmeitu kambari.

Puiškalns atrodas uz Slīteres Zilo kalnu kraujas. Savu nosaukumu ieguvis puīša izskata akmens dēļ, kurš vēl 19. gadsimta sākumā atradies uz kalna. Tas ir viens no Ziemeļkurzemes dižākajiem pilskalniem ap 20 m augstā zemesragā. Puiškalnu no trim pusēm norobežo dziļās Kaļķupes un Mazupes ielejas, kalna nogāzēs daudzviet izveidojušās stāvas smilšakmens klintis.

Svētmeitu kambari ir sarkanā smilšakmens alu labirints, kas atrakts 1993. gadā. Visu eju garums ir 458,5 m, platums – 2 m, bet augstums – 3,5 m. Taču kopš 2000. gada izejamo alu labirinta garums vairs nepārsniedza 20 m, daļa eju laika gaitā izsabrukušas. Dabas tūristus piesaista Kaļķupes, Mazupes un Lorumupes kanjonveidīgās ielejas ar smilšakmens atsegumiem, taču piekļuve vietām ir sarežģīta, jo nav izveidotas speciālas takas vai laipas.

2003. gadā tika izstrādāts arī detalizēts dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” Puiškalna apkārtnes tūrisma taku projekts, bet tas netika realizēts.

Medības

Medību tiesības dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” izmanto trīs medību formējumi. Ar VAS „Latvijas valsts meži” lieguma teritorijā noslēgti medību tiesību nomas līgumi par valstij piederošām meža platībām (skat. 1.8. tabulu).

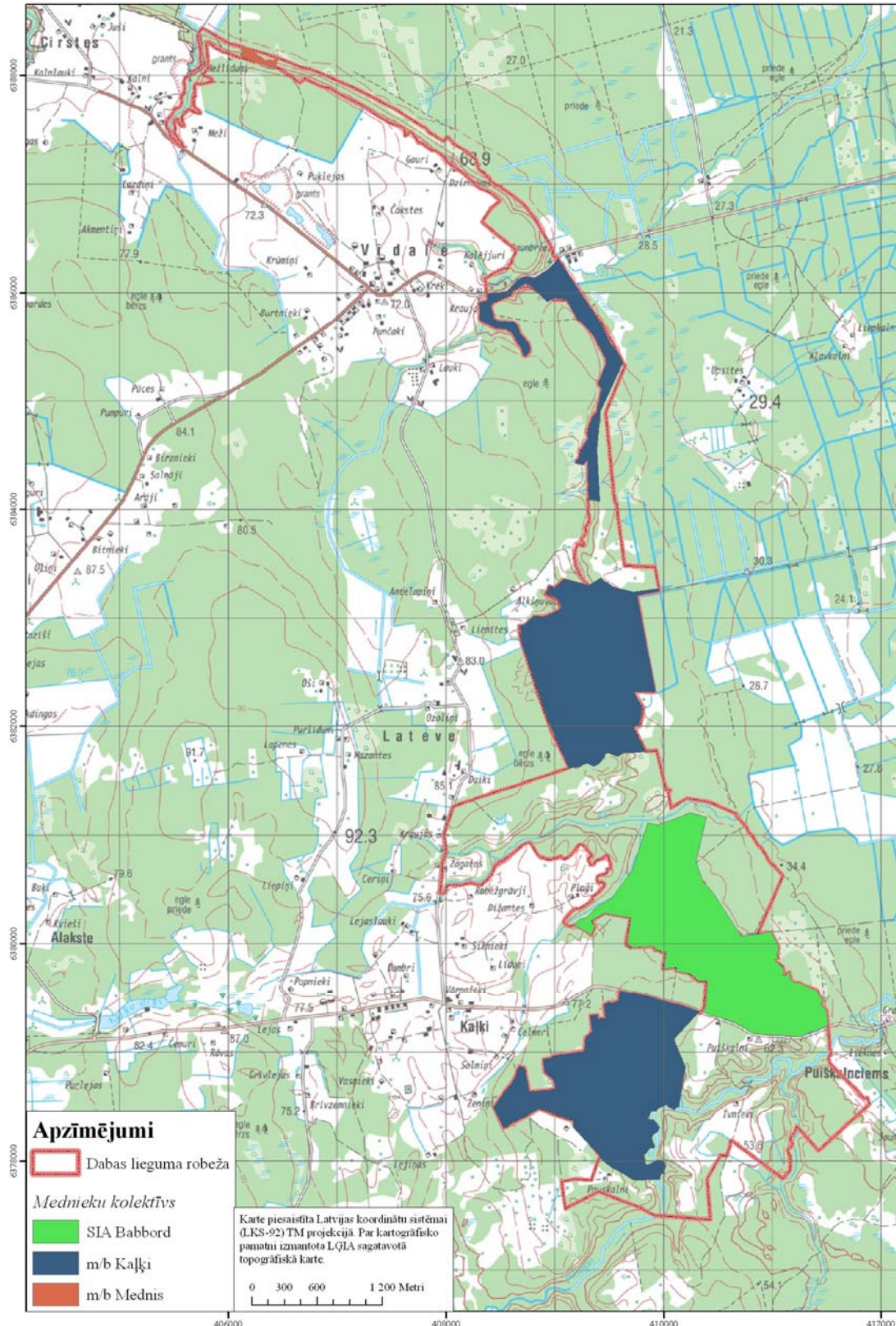
1.8. tabula. Platības, par kādām noslēgti medību tiesību nomas līgumi

Mednieku biedrība „Mednis”	2,3 ha
Mednieku biedrība „Kaļķi”	352,3 ha
SIA „Babbord”	177,0 ha

Medību tiesību nomas platību izvietojumu lieguma teritorijā skatīt 1.9. attēlā.

Privātie meži un lauksaimniecībā izmantojamās zemes tiek apmedītas saskaņā ar līgumiem, kas noslēgti ar katru liegumā esošo zemju īpašnieku. Arī šo teritoriju apmedīšanu veic augstāk minētie medību formējumi.

Nozīmīgākie medījamie dzīvnieki dabas liegumā ir meža cūkas, staltbrīži, aļņi un plēsīgie dzīvnieki (lapsas, jenotsuņi, caunas). Salīdzinoši bieži liegumā sastopami vilki un lūši. Par nomedītajiem dzīvniekiem lieguma teritorijā informācija nav apkopota, jo liegumā atrodas tikai daļa no medību formējumiem iznomātajām platībām.

1.9. attēls. Medību tiesību nomas platību izvietojums dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”.

2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” ir būtiska teritorija nogāžu un gravu mežu aizsardzībai. Šeit vienkopus esošie gandrīz 600 ha ļoti bagātīgie meži (vēri un gāršas) šo dabas liegumu izceļ starp pārējām aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā.

Nozīmīga vērtība ir arī krasta nogāzes un smilšakmens atsegumi. Lieguma biotopos sastopamas daudzas aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas. Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” ir viena no nedaudzajām teritorijām Latvijā, kur sastopama ogu īve. Teritorijā sastopamas arī mēreni mitras pļavas un molīniju pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnes, kas tāpat kā nogāžu un gravu meži ir Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi.

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” iekļauts putniem starptautiski nozīmīgo vietu sarakstā teritorijas „Slītere un Zilie kalni” sastāvā.

2.2. Ainaviskais novērtējums

Dabas lieguma teritorija atrodas Rietumlatvijā, Kurzemes ziemeļu daļā. Pēc fiziogēogrāfiskā iedalījuma teritorija ietilpst Ziemeļkursas augstienes Dundagas pacēluma Šlīteres Zilo kalnu grēdā. Pēc Latvijas ainavu rajonēšanas iedalījuma teritorija ietilpst Austrumkursas ainavzemes Dundagas pacēluma ārines ar Slīteres krauju ainavapvidū (K. Ramans, 1994). Latvijas ainavu kartē, ko sastādījis O. Nikodemus, par pamatu ņemot reljefu, augsnes cilmieža un zemes izmantošanas raksturu, teritorija atrodas uz robežas starp smilšaino līdzenumu mežaines un mālaino limnoglaciālo un morēnas līdzenumu ārines ainavu tipi (Ainavu aizsardzība, 2000).

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” atrodas mežainā apvidū. Dabas liegumam tuvākās ainaviski augstvērtīgas nacionālas nozīmes teritorijas ir sastopamas Slīteres nacionālajā parkā. Apvidus ainavu struktūras matricu veido meža zemes. Izplatītākie ainavas elementi ir lauksaimniecības zemju plankumi, viensētu puduri, ceļi un ūdenstece. Lieguma teritorijā ainavas struktūru veido meži, bet atsevišķās vietās nelielās platībās sastopamas lauksaimniecības zemes. Dabas lieguma teritoriju galvenokārt veido izteikti lineārs ainavas elements – Slīteres Zilo kalnu krauja un Kaļķupes ieleja (2.1. attēls), kuriem piemīt augsta ainaviski ekoloģiskā vērtība

2.1. attēls. Kaļķupes ieleja (27.04.2009)

Reljefa saposmums ir galvenais priekšnosacījums teritorijas bioloģiskajām vērtībām. Meža augsto ekoloģisko vērtību apliecina tajā sastopamie dabiskie meža biotopi (skat. 2.2. attēlu) un fakts, ka šī teritorija ir viena no retajām īves atradnēm Latvijā. Zilo kalnu krauja un mazo upju ielejas ir nozīmīgi Ziemeļkurzemes ekoloģiskie koridori ar specifisku mikroklimatu, kurš turpinās arī ārpus lieguma teritorijas.

2.2. attēls. Dabas liegumā sastopamie dabiskie meža biotopi

Lielākajā daļā lieguma teritorijas ainavas struktūra ilglaicīgi saglabājusies nemainīga kā mežu zemes, tomēr pēdējo 20 gados novērojama pļavu un meža lauču aizaugšanas tendence. Atsevišķi ainaviskie aspekti dabas liegumā mainās arī mūsdienu ģeoloģisko procesu (gravu veidošanās, noskalošana, nogrūvumi, koku sagāzumi utt.) ietekmē. No ainavu vizuālā aspekta dabas lieguma teritorijā sastopamas slēgtas ainavas, kuras ierobežo mežaudzes un reljefs. Arī no apkārtnes teritorijām liegums nav pārskatāms. Blakus liegumam vairākās vietās izveidojušies derīgo izrakteņu ieguves karjeri, kuru skaits perspektīvā varētu pieaugt un kuri pazemina ainavas vērtību. Lieguma teritorijā sastopami vairāki kultūrvēsturiski objekti (Puiškalns u.c.) (skat. 2.3. attēlu), taču kultūrainavas tajā nav sastopamas. Ainaviska vērtība piemīt teritorijas apskates objektam – Puiškalna atsegums (skat 2.4. attēlu), taču to nepieciešams uzlabot, veicot šo objektu apsaimniekošanas un labiekārtošanas pasākumus.

2.3. attēls. Puiškalna virsotne

**2.4. attēls. Puiškalna atsegums
(aizsargājams biotops 8220)**

2.3. Biotopi, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

Teritorijā sastopamo īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietas attēlotas kartēs, kuras pievienotas 2. pielikumā.

2.1. tabula. Īpaši aizsargājami biotopi dabas liegumā “Kaļķupes ieleja”

Nosaukums	ES nozīmes biotopu klasifikatora kods	Īpaši aizsargājamā biotopa veids (MK noteikumi Nr.421)	Platība ha	% no teritorijas
Mēreni mitras pļavas	6510		5	0,4
Molīnijas pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm	6410	3.23.**	3	0,3
Smilšakmens atsegumi	8220	8.17.	1-2	0,2
Boreālie meži	9010*		153	13,9
Nogāžu un gravu meži	9180*	1.16.	538	48,0
Pārmitri platlapju meži	91E0*	1.18.	0,6	0,04
Avoti, kas veido avotkaļķus	7220*	2.8.	0,2	0,01
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	7160	2.10.	0,5	0,04
Purvaini meži	91D0*		14	1,2

* ES nozīmes prioritārie biotopi

** Zilganās molīnijas *Molinia caerulea* pļavas kaļķainās, kūdrainās vai mālainās augsnēs

2.3.1. Saldūdens biotopi

Kaļķupes krastos ir sastopamas nelielas vecupes. Daļa no tām ir seklas, pārpurvojušās, bet daļa ir samērā ilgstoši neizzūstošas. Tā kā tās ir ļoti mazas un tajās neveidojas tipiska ūdensaugu sabiedrība, tās neatbilst aizsargājamā biotopa statusam.

Upes (D)

Zilo kalnu kraujas gravās plūst vairākas upītes, no kurām lielākā ir Kaļķupe. Upītes nodrošina palielinātu gaisa mitrumu apkārtesošā meža lapotnē, kas ir ļoti būtisks faktors reto sūnu sugu attīstībai. Izteiktu akmeņu sakopojumu un straujtecies posmu ar šiem biotopiem tipiskām sugām dabas lieguma upēs nav.

Lai gan nelielā daudzumā, tomēr upītēs un to tuvumā, kas tek Zviedrulejas un Vīdāles gravās, ir sastopamas tādas sūnu sugas kā Korda porenīte (*Porella cordaena*) un lapsastu krūmīte (*Thamnobryum alopecurum*) – sugas, kurām ir tikai dažas atradnes Latvijā. Pavisam upītes nodrošina 4 reto un īpaši aizsargājamo sūnu sugu eksistenci.

Upes no sociālekonomiskā viedokļa ir vērtīgas kā rekreācijas resurss. Cilvēki labprāt atpūšas upju krastos. Liegumā esošās upes tiek izmantotas arī makšķerēšanai.

2.3.2. Pļavu biotopi

Pļavas (E)

Dabas aizsardzības vērtība

Pļavu biotopi aizņem nelielas platības dabas lieguma teritorijas. Daļa no pļavām ir kultivētas (lielākās platības atrodas „Ievnieku” apkārtnē) un atbilst biotopam – kultivētas pļavas un ganības (Latvijas biotopu klasifikatora kods – I.3.6.).

Daļa pļavu (uz dienvidiem no „Seņķiem”, Kaļķupes kreisajā krastā pie lieguma austrumu robežas u.c.) ir saimnieciskās darbības skartas, taču ar dažām dabisko pļavu indikatorsugām, un tās vairāk vai mazāk atbilst nabadzīgākajam atmatu pļavu tipam – parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavām (E.2.2.1.).

Sugām bagātākas pļavas ir Zilo kalnu piekājē pie Dižkalniem. Īsto pļavu (E.2.3.) tipu te pārstāv pļavu komplekss, ko veido pļavas auzenes (*Festuca pratensis*) (E.2.3.1.) un pūkainās pļavauzītes (*Helictotrichon pubescens*) pļavas (E.2.3.2.). Aptuveni 20% no šīs pļavas platības vēl aizņem sāres grīšļa (*Carex panicea*) pļavas (E.4.1.2.). Īstās pļavas atbilst Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam – mēreni mitras pļavas (Eiropas biotopu klasifikatora kods 6510).

Skaistākā no pļavām Dižkalnos ir zemās raudupes (*Scorzonera humilis*) pļavu (E.3.3.4.) un pļavas bitenes (*Geum rivale*) pļavu (E.3.2.5.) komplekss. Zemās raudupes pļavā ievērojama loma augu segā ir zilganajai soslērijai, pļava atbilst Eiropas un Latvijas nozīmes īpaši aizsargājamam biotopam – zilganās molīnijas (*Molinia caerulea*) pļavas kaļķainās, kūdrainās vai mālainās augsnēs (6410).

Tālāk uz ziemeļiem esošajās pļavās saimnieciskā darbība ir pārtraukta senāk, tās ir vairāk aizaugušas un dominējošie pļavu tipi ir meža meldra (*Scyrpus sylvaticus*) pļavas (E.3.2.4.) un parastās vīgriezies (*Filipendula ulmaria*) pļavas (E.3.2.6.).

Kopumā dabiskajās pļavās ir konstatētas 3 īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas. Pļavu aizsardzībai un ainavas saglabāšanai ir nepieciešams nodrošināt vismaz aizsargājamo pļavu tipu regulāru pļaušanu.

Sociālekonomiskā vērtība

Pļavu sociālekonomiskā vērtība liegumā ir salīdzinoši zema. Pļavas tiek izmantotas pļaušanai un ganībām. Īpaši aizsargājamo pļavu biotopi sakrīt ar bioloģiski vērtīgo platību zālājiem (skat. 2. pielikumu).

Ietekmējošie faktori

Lielu daļu pļavu negatīvi ietekmē aizaugšana.

2.3.3. Meža biotopi

Meži (F)

Dabas aizsardzības vērtība

Kā minēts iepriekš, dabas lieguma lielāko daļu aizņem mežu biotopi. Teritorijā dominē vidēji bagāti (priežu, egļu un bērzu damaksņi) un bagāti (egļu un bērzu vēri, egļu un bērzu gāršas) meža biotopu veidi, kam raksturīga augsta augsnes auglība, liela augu un dzīvnieku sugu daudzveidība (skat. 2.2. tabulu). Gāršas un vēri, kas Latvijas apstākļos ir visbagātākie meža biotopi, dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” aizņem turpat 60% no mežu platībām, bet kopā ar damakšņiem tie ir 76%. Vienkopus gandrīz 600 ha ļoti bagātīgi meži (vēri un gāršas) šo dabas liegumu izceļ starp pārējām aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā.

No dabas aizsardzības viedokļa nozīmīgākie liegumā ir meži Zilo kalnu kraujā un gravās. Īpaši aizsargājama biotops – nogāžu un gravu meži (9180*) – lieguma teritorijā nav viendabīgs. Šie meži ir tikuši cirsti un vietām tajos pēc atjaunošanās dominē egle un bērzs. Tomēr šie meži uzskatāmi tikai par sukcesijas stadiju, kuriem ir tendence attīstīties par tipiskiem gravu mežiem – egle te vētrās tiek pamazām izgāzta un atjaunojas lapu koku sugas. Arī zemsedzē ir daudz gāršas meža augšanas apstākļu tipam raksturīgas sugas. Ņemot vērā šos apsvērumus, par gravu un nogāžu mežiem dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” teritorijā ir atzīti visi izteiktā reljefa kritumā augošie meži, neatkarīgi no dominējošās koku sugas.

No īpaši aizsargājamām augu sugām nogāžu un gravu mežos sastop 12 vaskulāro augu un 10 sūnaugu sugas. Kā viena no nozīmīgākajām ir jāmin lakša (*Allium ursinum*) plašā atradne un viena no 4 Eiropas kāpumiņa (*Hordelymus europaeus*) atradnēm Latvijā Dižkalnos.

Boreālie meži (9010*) aizņem nelielas platības. No botāniskā viedokļa tie nav sevišķi bagāti. Pārmitri platlapju meži ir nelielā platībā Zilo kalnu kraujas piekājē. Bioloģiskā daudzveidība te nav pārāk augsta, jo meži ir samērā jauni, kritalas tajos veidojas tikai pēdējos gados. To struktūra ne vienmēr atbilst aizsargājama biotopa statusam. Sastopamas aptuveni 3 īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas un 2 sūnu sugas. Purvaini meži (91D0*) ir ļoti nelielās platībās Kaļķu apkārtnē. Tie ir daļēji susināti un fragmentēti, struktūra daļēji dgradēta, ne viss nogabals atbilst aizsargājama biotopa statusam. Šis biotops nav tipisks aizsargājamajai teritorijai „Kaļķupes ieleja” un veikt īpašus aizsardzības un atjaunošanas pasākumus nav nepieciešams.

2.2. tabula. Meža biotopu platības (ha) dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”.

AAT/valdošā koku suga	Priede	Egle	Bērzs	Melnalksnis	Apse	Baltalksnis	Ozols	Osis	Liepa	Goba	Kopā	%
Mētrāji	1,9										1,9	0,2
Lāni	24,3	2,5									26,7	2,8
Damakšņi	69,3	50,5	39,1		0,7	0,9					160,5	16,8
Vēri		168,4	136,9	0,7	42,0	14,1	0,8				363,0	37,9
Gāršas		80,3	54,9	6,2	7,8	11,9	3,4	32,5	3,5	0,6	201,1	21,0
Grīņi	2,1										2,1	0,2
Slapj. mētrāji	27,3	0,1									27,4	2,9
Slapj. damakšņi	20,3	12,0	5,8								38,0	4,0
Slapj. vēri		7,4	26,4	3,6	1,4						38,8	4,1
Slapj. gāršas		0,7	6,8	11,2		2,5					21,3	2,2
Niedrāji	0,5		0,4								0,9	0,1
Dumbrāji		0,0	2,6	3,6		0,3					6,5	0,7
Liekņas			1,0	1,0							2,1	0,2
Mētru āreņi	0,5										0,5	0,1
Šaurlapju āreņi	3,2	18,8	4,8								26,7	2,8
Platlapju āreņi		9,9	16,3	9,0	2,8	0,0					38,0	4,0
Šaurlapju kūdreņi			0,6								0,6	0,1

AAT/valdošā koku suga	Priede	Egle	Bērzs	Melnalksnis	Apse	Baltalksnis	Ozols	Osis	Liepa	Goba	Kopā	%
Platlapju kūdreni			0,0	0,4							0,4	0,0
Kopā	149,2	352,1	302,6	35,7	56,0	29,8	4,1	32,5	3,5	0,6	956,4	100
%	15,6	36,8	31,6	3,7	5,86	3,1	0,4	3,4	0,3	0,06	100	

Sociālekonomiskā vērtība

Meži zemju īpašniekiem ir svarīgi kā koksnes avots. Meži tiek izmantoti rekreācijai, ogu un sēņu vākšanai.

Ietekmējošie faktori

Kā viens no nozīmīgākajiem ietekmējošajiem faktoriem būtu jāmin mežsaimnieciskā darbība.

2.3.4. Purvu biotopi

Purvi (G)

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma teritorijā nav lielu purvu, ir tikai avoksnājiem raksturīgas augu sabiedrības (Latvijas biotopu klasifikatorā šādi biotopi nav izdalīti).

Latvijas un Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājams biotops – avoti, kas veido avotkaļķus (7220*) ir lieguma ziemeļu daļā, Zviedrulejas gravā, kā arī nelieli avoti „Žagatlejas” un Vidāles gravās. Šeit sastopas 2 īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas.

Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājams biotops – minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160) ir vairākās vietās Zilo kalnu gravu nogāzēs. Sastopamas 2 īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas un 2 sūnaugu sugas.

Sociālekonomiskā vērtība

Purva biotopiem ir zināma nozīme rekreācijā, zinātnē, izglītībā.

Ietekmējošie faktori

Nav konstatēti.

2.3.5. Citi biotopi

Iežu atsegumi (H)

Dabas aizsardzības vērtība

Smilšakmens atsegumi (H.1.1., 8220 Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājams biotops) ir viena no lielākajām lieguma dabas bagātībām. Šis biotops Kurzemē ir reti pārstāvēts, pie kam lielo upju krastos smilšakmens atsegumu brioflora parasti nav tik bagātīga. Uz Kaļķupes ielejas smilšakmeņiem reģistrētas apmēram 110 sūnaugu sugas, no kurām vismaz 16 sugas (daži paraugi vēl nav noteikti) ir retas un īpaši aizsargājamas. Par ļoti retām jāuzskata arī vēl tādas sugas kā kaļķu smaillape (*Lophozia collaris*) (pēc A. Āboliņas 2002. gada saraksta sugai ir 1-3 atradnes Latvijā), īslapu divzobīte (*Dicranella subulata*) (4-7 atradnes), bālā jungermannija

(*Jungermannia hyalina*) (4-7 atradnes), parastā bārdaine (*Pogonatum urnigerum*) (8-12 atradnes), *Brachythecium plumosum* (pagaidām suga reģistrēta tikai Zilajos kalnos).

Sociālekonomiskā vērtība

Dažādi atsegumi ir populārs apskates objekts.

Ietekmējošie faktori

Biotopu būtiski bojā cilvēki, ieskrāpējot iežos savus autogrāfus un citus uzrakstus.

Nelielās platībās vēl ir sastopami tīrumi un dārzi (I.) un ruderāli biotopi (K.).

2.4. Sugas, to sociālekonomiskā vērtība un sugas ietekmējošie faktori

2.4.1. Flora

Pirmās ziņas par lieguma floru ir atrodamas jau pagājušā gadsimta sākumā. Šajā laika posmā gan atradnes ir norādītas samērā nekonkrēti, bez sīkākas piesaistes precīzai vietai, taču var pieņemt, ka K. Kupfera 1914. gadā ievāktā izlocītā ķērsa (*Cardamine flexuosa*) ar atradni Vīdālē ir no lieguma teritorijas. Parasto īvi (*Taxus baccata*) 1975. un 1976. gada liegumā ir vācis I. Riekstiņš, LU Bioloģijas institūtā glabājas vairāki I. Lodziņas herbārija vākumi no Kaļķupes ielejas (1988. g.). Slīteres nacionālā parka herbārijā ir ap 40 Ē. Kļaviņas (1991. g.) un I. Rērihas (2001. g. u.c.) herbārija vienību, galvenokārt retās un aizsargājamās sugas. Nopietnāki sūnaugu pētījumi lieguma teritorijā ir tikai sākot ar 2003. gadu (I. Rēriha) un ievāktais materiāls ap 300 herbārija vienību apjomā glabājas Slīteres nacionālā parka herbārijā.

Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” flora ir samērā bagāta. Te ir konstatētas 318 vaskulāro augu un 180 sūnaugu sugas (skat. 3. pielikumu). Šie saraksti, it sevišķi briofloras saraksts, vārētu tikt papildināts, jo izpēte dabā vēl nav pabeigta un ne viss ievāktais sūnaugu materiāls ir noteikts.

Dabas lieguma flora kopumā raksturo Piejūras zemienes ģeobotāniskā rajona un Rietumlatvijas floristiskās īpatnības (Tabaka, 1974, I. Fatāre, 1992). Kā tipiskas šai Latvijas daļai jāmin tādas sugas kā parastā īve (*Taxus baccata*) (izplatīta Piejūras zemienē), Eiropas kāpumiezis (*Hordelymus europaeus*), izlocītā ķērsa (*Cardamine flexuosa*), kalnu veronika (*Veronika montana*), lielā raganzāļīte (*Circaea intermedia*) (Rietumlatvijai raksturīgas sugas). No sūnaugiem Rietumlatvijai raksturīgāka ir kailā apaļlape (*Odontoschisma denudatum*). Diemžēl par daudzām sūnu sugām nav pietiekamu izplatības datu, tāpēc ir grūti veikt izplatības salīdzinājumu. Lielākā vaskulāro augu floras daudzveidība ir novērojama lieguma mežos. Par unikālu ir jāuzskata smilšakmens atsegumu briofloras daudzveidība – kopumā uz šī biotopa ir fiksētas nedaudz vairāk kā 100 sūnu sugas. Tā kā Rietumlatvijā ir ļoti maz sugām bagātu smilšakmens atsegumu, tā ir viena no lielākajām lieguma dabas bagātībām.

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas liegumā konstatētas 17 retas un īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas (skat. 2.3. tabulu) – kalnu veronika (*Veronica montana*) pēdējo gadu laikā nav konstatēta. Lielākā daļa no tām (12 sugas) ir saistītas ar gravu mežu biotopiem un ir tipiskas visā Zilo kalnu kraujas garumā. Retākā suga Latvijā ir Eiropas kāpumiezis (*Hordelymus europaeus*).

Ļoti augsts ir reto un īpaši aizsargājamo sūnaugu sugu īpatsvars – 35 sugas. 11 no tām ir saistītas ar mežu biotopiem, bet 14 aug uz smilšakmens atsegumiem. Liela daļa no smilšakmens atsegumu sugām ir sevišķi retas: pēc A. Āboliņas 2002. gada saraksta 8 no tām ir 1-3 atradnes Latvijā, 8 – 4-7 atradnes Latvijā, bet 2 – 8-12 atradnes Latvijā. Jāpiezīmē, ka Slīteres nacionālā parka smilšakmens atsegumi nav tik sugām bagāti, ko acīmredzot nosaka kaļķaināks substrāts un lielākas neizsīkstošas ūdensteces, kā arī biotopa lielākas platības Kaļķupes un Vidāles gravās.

2.3. tabula. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” sastopamo īpaši aizsargājamo augu sugu saraksts

N.p.k	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	LSG	ĻS	MIK	ES
Vaskulārie augi						
1.	Laksis	<i>Allium ursinum</i>	III	+	+	
2.	Izlocītā ķērsa	<i>Cardamine flexuosa</i>	II	+	+	
3.	Lielā raganzālīte	<i>Circeae lutetiana</i>	II	+	+	
4.	Vidējais cīrulis	<i>Corydalis intermedia</i>	II	+	+	
5.	Fuksa dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	IV	+		
6.	Sīpoliņu zobainīte	<i>Dentaria bulbifera</i>	III	+	+	
7.	Meža auzene	<i>Festuca altissima</i>	III	+	+	
8.	Eiropas kāpumiezis	<i>Hordelymus europaeus</i>	I	+	+	
9.	Apdziras	<i>Huperzia selago</i>	IV	+		V
10.	Daudzgadīgā mēnesene	<i>Lunaria rediviva</i>	IV	+	+	
11.	Gada staipekņis	<i>Lycopodium annotinum</i>	IV	+		V
12.	Vīru dzegužpuķe	<i>Orchis mascula</i>	III	+	+	
13.	Skrajziedu skarene	<i>Poa remota</i>	III	+	+	
14.	Smaržīgā naktsvijole	<i>Platanthera bifolia</i>	IV	+		
15.	Zaļziedu naktsvijole	<i>Platanthera chlorantha</i>	IV	+		
16.	Parastā īve	<i>Taxus baccata</i>	I	+	+	
17.	Kalnu veronika	<i>Veronica montana</i> **	I	+	+	
Sūnaugi						
1.	Sīkstā strupknābe	<i>Amblystegium tenax</i>	II			
2.	Mazā ķīļlape	<i>Anastrophyllum minutum</i> *				
3.	Kunces bārdlape	<i>Barbilophozia kunzeana</i> *	0	+		
4.	Sprogainā bartrāmija	<i>Bartramia pomiformis</i> *	II			
5.	Zviedru somenīte	<i>Calypogeia suecica</i>	I			
6.	Resnsetas spārnene	<i>Fissidens crassipes</i> *	I	+		
7.	Sīkā spārnene	<i>Fissidens pusillus</i> *	I			
8.	Tamariska frulānija	<i>Frullania tamarisci</i>	I	+	+	
9.	Smaržīgā zemessomenīte	<i>Geocalyx graveolens</i>		+	+	
10.	Avota kaļķenīte	<i>Gymnostomum calcareum</i> *	I	+		
11.	Vairogveida stumbrsomīte	<i>Harpanthus scutatus</i> *		+		

N.p.k	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	LSG	ĀS	MIK	ES
12.	Sīkā vienādspārne	<i>Isopterygopsis pulchella*</i>	III			
13.	Peļastes vienādvācelīte	<i>Isothecium myosuroides*</i>	I	+		
14.	Rudens džeimsonīte	<i>Jamesoniella autumnalis</i>	III			
15.	Gludkausiņa jungermannija	<i>Jungermannia leiantha</i>		+	+	
16.	Doblapu leženeja	<i>Lejeunea cavifolia</i>	II	+	+	
17.	Dakšveida mecgērija	<i>Metzgeria furcata</i>	II			
18.	Gludā nekera	<i>Neckera complanata</i>	II	+		
19.	Viļņainā nekera	<i>Neckera crispa*</i>	III	+	+	
20.	Īssetas nekera	<i>Neckera pennata</i>	II			
21.	Kailā apaļlape	<i>Odontoschisma denudatum</i>		+		
22.	Knābīša skrajlape	<i>Plagiomnium rostratum</i>	II			
23.	Nemanāmā šķībivācelīte	<i>Plagiothecium latebricola*</i>		+	+	
24.	Zobainā bārdaine	<i>Pogonatum dentatum*</i>	I			
25.	Korda porenīte	<i>Porella cordaena</i>	I	+		
26.	Pirkstainā rikardija	<i>Riccardia palmata</i>	III			
27.	Struplapu zeligērija	<i>Seligeria campylopoda*</i>	I	+		
28.	Mēlveida lāpstīte	<i>Scapania lingulata*</i>	I	+		
29.	Īsmailes lāpstīte	<i>Scapania mucronata*</i>		+		
30.	Birztaļu lāpstīte	<i>Scapania nemorea</i>	I	+	+	
31.	Visgrilla īvlape	<i>Taxiphyllum wissgrillii</i>		+		
32.	Lapsastu krūmīte	<i>Thamnobryum alopecurum</i>	I	+		
33.	Mēlītes vijzobe	<i>Tortula lingulata*</i>	III	+		
34.	Tūbainā bārkstlape	<i>Trichocolea tomentella</i>	II	+	+	
35.	Baumgartnera pārzobe	<i>Zygodon baumgartneri</i>	I	+		

Apzīmējumi:

LSG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā (Andrušaitis, 2003)

ĀS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396., 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. un 2. pielikums)

MIK – sugas aizsardzības nodrošināšanai var dibināt mikroliegumus (MK noteikumi Nr. 45., 30.01.2001. 1. pielikums - Īpaši aizsargājamo dzīvnieku, ziedaugu, paparžaugu, sūnu, ķērpju un sēņu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi).

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992), II un V – šīs direktīvas pielikums

* - sugas uz smilšakmens atsegumiem

** - suga atkārtoti nav konstatēta

Sociālekonomiskā vērtība

Neliela nozīme ir dabas liegumā vietām sastopamās pārtikā izmantojamās augu sugām – ogām u.c. Pārtikā mēdz izmantot arī aizsargājamo sugu – laki. Retās sugas ir nozīmīgas kā dabas aizsardzības vērtība.

Ietekmējošie faktori

Galvenie faktori, kas ietekmē lielāko daļu reto un īpaši aizsargājamo sugu eksistenci, ir mežsaimnieciskā darbība (tā pilnībā noliedzama Latvijas un Eiropas aizsargājamo biotopu teritorijā), smilšakmens atsegumu bojāšana (nepieciešams audzinošs darbs, informācija par šīm dabas vērtībām), pļavu aizaugšana (tā arī kopumā mazina floras daudzveidību). Perspektīvā, ievērojot pareizus mežu apsaimniekošanas noteikumus, ir paredzama lieguma floras bagātināšanās.

2.4.2. Fauna

2.4.2.1. Putni

Ornitoloģiskie novērojumi dabas liegumā veikti 2008. - 2009. gada putnu ligzdošanas sezonu laikā. Lieguma teritorijā konstatētas 84 ligzdojošas putnu sugas (skat. pilnu sugu sarakstu 4. pielikumā). No tām 20 ir īpaši aizsargājamās putnu sugas (skat. 2.5. tabulu).

Visi novērotie putni dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” tika uzskaitīti un to atradnes nokartētas, tādējādi nosakot to sastopamības biežumu dažādos biotopos. Visbiežāk (kā dominējošās putnu sugas) liegumā sastopamas žubītes, sarkanrīklītes, zilzīlītes, lielās zīlītes, dziedātājstrazdi un paceplīši. Kā subdominanti liegumā sastopami svirlīši, melnie meža strazdi, melngalvas ļauķi, dziedātājstrazdi u.c. sugu putni. Putnu sugu sastopamības raksturojumu skatīt 4. pielikumā. Visnozīmīgākie putnu ligzdošanas biotopi dabas liegumā ir vēri, garšas un damakšņi, kuros ligzdo vairāk kā 90 % putnu (skat. 2.4. tabulu). Tas procentuāli ir vairāk, kā šie biotopi pārstāvēti dabas liegumā, un norāda uz to īpašo piemērotību ligzdošanai. Minētie mežu biotopi aizņem praktiski visu Baltijas ledus ezera senkrastu, kas ir īpaši piemērota vieta dobumperētāju putnu ligzdošanai. Vairāk kā citur gravu nogāzēs sastopamas dažādas dzeņu sugas – dižraibie, mazie, vidējie un trīspirkstu dzeņi. Lieguma tiešā tuvumā novēroti lielie dienas plēsīgie putni – jūras, klinšu un mazie ērgļi, bet par to ligzdu vietām liegumā ziņu nav.

2.4. tabula. Putnu sastopamība dažādos meža augšanas tipos dabas liegumā „Kaļķupes ieleja”.

Meža augšanas tipi	Putnu skaits (%)*
Vēri	34,5
Gāršas	33
Damakšņi	12,3
Slapj. gāršas	8,52
Slapj. vēri	4,61
Šaurlapju āreņi	1,9
Slapj. damakšņi	1,44
Lāni	1,15
Platlapju āreņi	0,81
Dumbrāji	0,69
Slapj. mētrāji	0,4
Liekņas	0,35
Grīņi	0,12
Šaurlapju kūdreņi	0,12
Platlapju kūdreņi	0,06
Mētrāji	0,06

* procenti no visiem reģistrētajiem putniem

Dabas aizsardzības vērtība

Kopumā lieguma ornitofauna raksturojama kā ļoti bagāta. Ņemot vērā pētījumus, kas veikti analogiskos biotopos Zilo kalnu kraujas nogāzē Slīteres nacionālā parka teritorijā, domājams, arī liegumā „Kaļķupes ieleja” ligzdojošo putnu blīvums var sasniegt 1000 pārus uz km², kas atbilst augstākajām vērtībām, kādas novērojamas Ziemeļeiropā.

Rezumējot, var apgalvot, ka dabas liegums „Kaļķupes ieleja” ir viena no visbagātākajām un tādēļ arī nozīmīgākajām meža putnu ligzdošanas vietām Latvijā.

2.5. tabula. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” ligzdojošo īpaši aizsargājamo putnu sugu saraksts (pēc E. Pēterhofa 2008. – 2009. gada novērojumiem)

Nr.p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	IAS	MIK	Bernes k.	ES
1.	Ziemeļu gulbis	<i>Cygnus cygnus</i>	III	+	+	+	+
2.	Lielā gaura	<i>Mergus merganser</i>	II	+	+		
3.	Mežirbe	<i>Bonasa bonasia</i>					+
4.	Rubenis	<i>Tetrao tetrix</i>	III	+			+
5.	Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i>		+		+	+
6.	Melnais stārķis	<i>Ciconia nigra</i>	III	+	+	+	+
7.	Ķīķis	<i>Pernis apivorus</i>		+		+	+
8.	Mazais ērglis	<i>Aquila pomarina</i>	III	+	+	+	+
9.	Grieze	<i>Crex crex</i>	II	+		+	+
10.	Dzērve	<i>Grus grus</i>	III	+		+	+
11.	Meža balodis	<i>Columba oenas</i>	III	+	+		
12.	Apodziņš	<i>Glaucidium passerinum</i>	IV	+	+	+	+
13.	Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	IV	+		+	+
14.	Zivju dzenītis	<i>Alcedo atthis ispida</i>	III	+		+	+
15.	Tītiņš	<i>Jynx torquilla</i>		+		+	
16.	Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>		+		+	+
17.	Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>		+		+	+
18.	Vidējais dzenis	<i>Dendrocopos medius</i>	III	+	+	+	+
19.	Mazais dzenis	<i>Dendrocopos minor</i>				+	
20.	Trīspirkstu dzenis	<i>Picoides tridactylus</i>	III	+	+	+	+
21.	Sila cīrulis	<i>Lullula arborea</i>		+			+
22.	Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>		+		+	+

Skaidrojums:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā

ES – Eiropas Padomes Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC, Eiropas Padomes Direktīva par savvaļas putnu aizsardzību 79/409/EEK

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada MK noteikumiem Nr. 45

Sociālekonomiskā vērtība

Teritorija nozīmīga putnu vērotājiem, jo sastopama ļoti liela sugu daudzveidība. Putnu medības liegumā praktiski nenotiek, tādēļ to ekonomiskā vērtība ir nenozīmīga.

Ietekmējošie faktori

Putnu sabiedrību un atsevišķu populāciju ietekmējošie faktori ir saistīti ar iespējamām pārmaiņām to dzīvotnēs. Tās var būt dabiskas izcelsmes un mākslīgi radītas. Dabas lieguma teritorijas lielākā daļa atrodas Baltijas ledus ezera nogāzē, kas eksponēta pret ziemeļu un austrumu vējiem. Vētru gadījumos šajā teritorijā ir iespējamās plašas vējgāzes (1967., 1969. gada viesuļvētru laikā senkrastā un tā pakājē tika izgāztas lielākā daļa veco egļu mežu). Bebru uzpludinājumi un to radītās pārmaiņas teritorijas hidroloģiskajā režīmā var nozīmīgi ietekmēt putnu ligzdošanas biotopus. Par to liecina izslīkušie meži upju, strautu un novadgrāvju krastos visā lieguma teritorijā.

Mežsaimnieciskie pasākumi (koku ciršana, lauksaimniecības zemju apmežošana), lai arī ierobežotā apjomā, var būtiski ietekmēt putnu dzīvotņu kvalitāti. Tas pats attiecināms uz lieguma teritorijas lauksaimniecisko izmantošanu (apsaimniekotās un neapsaimniekotās lauksaimniecības zemes izmanto atšķirīgas putnu sugas un to sabiedrības). Tādēļ pļavu pļaušanai ir izšķiroša nozīme to putnu sugu saglabāšanā, kuras kā ligzdošanas biotopu vai barošanās vietu izmanto apsaimniekotas lauksaimniecības zemes.

2.4.2.2. Zīdītāji

Lieguma teritorijā konstatētas 20 zīdītājdzīvnieku sugas, kuras vairumā gadījumu ir samērā parastas vidēji bagātu un bagātu meža biotopu apdzīvotājas Ziemeļkurzemē (sugu sarakstu skat. 5. pielikumā).

Ņemot vērā savdabīgos un liegumā bagātīgi pārstāvētos dažāda vecuma nogāžu un gravu mežus, iespējama arī retu un aizsargājamu zīdītājdzīvnieku (piem. dažu susuru sugu) klātbūtne šajā teritorijā.

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma teritorijā sastopamas trīs Eiropas nozīmes aizsargājamās zīdītāju sugas – bebrs (*Castor fiber*), lūsis (*Lynx lynx*) un ūdrs (*Lutra lutra*). Kaut gan šīs sugas iekļautas Eiropas Padomes direktīvas par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC II un IV pielikumā, bebrs un lūsis ir Latvijā medijami dzīvnieki. To nosaka 2003. gada 23. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 760 „Medību noteikumi”, ka arī tas, ka par šīm sugām Latvijai noteikts ģeogrāfiskais izņēmums direktīvā 92/43/EEC.

Sociālekonomiskā vērtība

Īpaši aizsargājamo sugu sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma, taču medijamo dzīvnieku resursi dabas lieguma teritorijā tiek izmantoti medībām.

2.4.2.3. Abinieki un rāpuļi

Iepriekšējo gadu teritorijas apmeklējumos konstatēta parastā varde (*Rana temporaria*), parastais krupis (*Bufo bufo*) un glodene (*Anguis fragilis*). Visas šīs sugas Latvijā ir diezgan parastas un nav aizsargājamās. Abiniekiem un rāpuļiem sociālekonomiskā vērtība liegumā nav novērtējama; taču var piebilst, ka visu minēto

sugu pārstāvji veido nozīmīgu daļu no augstāk minēto putnu un zīdītāju sugu barības bāzes.

2.4.2.4. Zivis

Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” konstatētas divas Eiropas nozīmes aizsargājamās apaļmutnieku sugas: strauta nēģis (*Lampetra planeri*) un upes nēģis (*Lampetra fluviatilis*) un divas Eiropas nozīmes aizsargājamās zivju sugas: platgalve (*Cottus gobio*) un lasis (*Salmo salar*). Konstatēta arī kāda no foreļu sugām.

2.4.2.5. Bezmugurkaulnieki

Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu saraksts veidots, balstoties uz dabas liegumu „Dižkalni” un „Kaļķupes ieleja” iepriekš izstrādāto dabas aizsardzības plānu datiem, un uz datiem, kas iegūti 2008. gada rudenī, apsekojot teritoriju pie Vīdales Lorumupes krastā. Dabas lieguma teritorijā konstatētas 15 īpaši aizsargājamās un citādi nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugas, no kurām 2 aizsargā Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC un 3 sugām ir veidojami mikroliegumi (skat. 2.6. tabulu).

2.6. tabula. Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” teritorijā konstatētās īpaši aizsargājamās un citādi nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugas (uz 2008. gada septembri)

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	BK	ES	ĪAS	MK	MAB
Gliemji <i>Mollusca</i>							
<i>Bulgarica cana</i> (Held, 1836)	pelēkais vārpstiņgliemezis	3			1		IS
<i>Clausilia bidentata</i> (Strom, 1765)	divzobu vārpstiņgliemezis	3			1		IS
<i>Ena obscura</i> (O.F.Muller, 1774)	mazais torņgliemezis				1		IS
<i>Limax cinereoniger</i> Wolf, 1803	tumšais kailgliemezis				1		IS
<i>Macrogastra plicatula</i> (Draparnaud, 1801)	krokainais vārpstiņgliemezis						IS
<i>Macrogastra ventricosa</i> (Draparnaud, 1801)	vēderainais vārpstiņgliemezis						IS
Kukaiņi <i>Insecta</i>							
Vaboles <i>Coleoptera</i>							
<i>Ceruchus chrysomelinus</i> (Hochenwarth, 1785)	bērzu briežvabole	1			1	1	BSS
<i>Dendroxena quadrimaculata</i> (Scopoli, 1772)	četrpunktu liķvabole	2			1		
<i>Dorcus parallelipedus</i> (L., 1758)	blāvā briežvabole	2			1		BSS
<i>Liocola marmorata</i> (F., 1792)	marmora rožvabole	2			1		BSS
<i>Osmoderma eremita</i> (Scopoli, 1763)	lapkoku praulgrauzis	1	II	II, IV	1	1	BSS
<i>Peltis grossa</i> (L., 1758)	lielais asmalis						IS
Tauriņi <i>Lepidoptera</i>							
<i>Apatura iris</i> (L., 1758)	kārklū zaigraibenis	2					
<i>Euphydryas aurinia</i> Rottemburg, 1775	skabiosu pļavraibenis		II	II	1	1	
<i>Limenitis populi</i> (L., 1758)	apšu raibenis	4					

Apzīmējumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998).

BK – Bernes konvencija.

ES – Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396., 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. un 2. pielikums).

MIK - sugas aizsardzības nodrošināšanai var dibināt mikroliegumus (MK noteikumi Nr. 45., 30.01.2001.).

MAB - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (dabisku meža biotopu) sugas (Lārmanis u.c. 2000). BSS – Biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa, IS – Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

Lielāko lieguma teritorijas daļu aizņemošie meži, to vidū – gāršas tipa meži ar atsevišķiem lieliem platlapjiem un liela izmēra kritālām – ir piemēroti un īpaši nozīmīgi biotopi lielai daļai bezmugurkaulnieku sugu, kuras ir cieši saistītas ar atmirusu koksni. Par to liecina praktiski visas konstatētās aizsargājamās vaboļu un gliemežu sugas. Ar dabiskiem platlapju mežiem saistītas arī liegumā sastopamās vērtīgākās sugas – bērzu briežvabole (*Ceruchus chrysomelinus*) un lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*).

Dabisko mežu biotopi liegumā ir piemēroti arī citām retām un apdraudētām ksilofāgu sugām, sevišķi – koksngrauziem un citām mežaudžu atslēgas biotopu sugām, kuras turpmākajos pētījumos ir iespējams konstatēt. Turpmāk, apsekojot meža biotopus ar liela izmēra novājinātiem platlapjiem un nokaltušiem stāvošiem lapkokiem, iespējama arī lielā ozolu koksngrauža (*Cerambyx cerdo*) un sarkanā plakaņa (*Cucujus cinnaberinus*) konstatēšana, kas Latvijā ir sevišķi apdraudētas sugas. Mazāk skartās meža teritorijas liegumā ir īpaši nozīmīgas arī aizsargājamo gliemju sugām. Mežu teritorijās, kur ir pietiekoši daudz liela izmēra kritālas, pastāvīgi mitruma un noēnojuma apstākļi, reto gliemju sugu skaits noteikti ir lielāks par šobrīd zināmo.

Atsevišķas īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas iespējams konstatēt lielākajās lieguma ūdenstecēs – Kaļķupē un Lorumupē. Citi ūdeņi ir tikai vairākas sīkas upītes un meliorācijas grāvji. Kaļķupe un Lorumupe ir piemērotas biežajai perlamutrenei (*Unio crassus*), upes micītei (*Ancylus fluviatilis*) un atsevišķām aizsargājamām spāru sugām.

Konkrētus secinājumus par liegumā esošo pļavu piemērotību aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām pagaidām izdarīt ir grūti. Atkarībā no kāpuru barības augu klātbūtnes pļavas varētu būt piemērotas atsevišķām reto tauriņu sugām.

Ietekmējošie (apdraudošie) faktori

Lapkoku praulgrauzis

Lapkoku praulgrauzis apdzīvo vecus, liela diametra dzīvus kokus ar dobumiem. Sastopams vecos lapu koku mežos, parkos, alejās u.c. Pieaugusī vabole un tās kāpuri barojas ar koksnes detritu, kas uzkrājas dobumā. Latvijā tas ir novērots parasto ozolu, liepu, kļavu, zirgkastaņu un citu platlapju koku dobumos. Pieaugušajām vabolēm raksturīga vāja izplatīšanās spēja, tās reti pamet koku dobumus un dabā ir grūti novērojamas. Galvenais nosacījums sugas veiksmīgai attīstībai ir liela izmēra vecu, dobumainu un nokaltušu platlapju klātbūtne teritorijā. Sugas atradnēs nav vēlama jebkāda koku izciršana, kas traucēs meža attīstību līdz sugai piemērotam

bioloģiskajam vecumam. Teritorijā kopumā būtu jā saglabā nesekti visi platlapji, kuru stumbra diametrs pārsniedz 50 cm, lai sugai vēlāk būtu iespēja izplatīties uz citiem kokiem, kad tie kļūs piemēroti. Koku tiešā tuvumā, kuros konstatēti lapkoku praulgrauzis, saaugušie krūmi, kas aizsedz koka stumbru un dobumu un parasti negatīvi ietekmē sugas izplatīšanos, jāizcērt.

Marmora rožvabole

Šī vaboļu suga apdzīvo vecus lapkoku mežus un parkus. Kāpuri barojas ar liela diametra trūdošu lapkoku koksni. Imago sastopami uz ziediem. Marmora rožvabole ir nedaudz ekoloģiski plastiskāka un mazāk prasīga suga, tā attīstās ne tikai platlapjos, bet arī citos lapkokos.

Bērzu briežvabole

Šī vabole ir vecu lapkoku mežu suga. Kāpuri attīstās trūdošā lielu bērzu, retāk liepu un citu koku koksni, kas inficēta ar sarkano koksnes trupi. Pazīstama vairāk kā 20 atradnēs. Suga ir šauri specializēta un galvenais nosacījums tās attīstībai ir satrudējusi koksne ar sarkano trupi. Līdz ar to, teritorijas mežos nav vēlama kritalu izvākšana un koku ciršana, kas var izmainīt sugai nepieciešamos mikroklimatiskos apstākļus.

Blāvā briežvabole

Sugu sastop vecos lapkoku mežos un parkos. Kāpuri attīstās galvenokārt kritušu lapkoku trūdošā koksni, lielākoties ozolos un liepās, vecos celmos un praulos. Latvijā sastopama ne vairāk kā 30 atradnēs. Sugai nepieciešami krituši, trūdoši lielu lapkoku stumbri, tāpēc kritalu izvākšana un meža izciršana sugas sastopamības vietās to ietekmēs negatīvi.

Četrpunktu liķvabole

Reta platlapju mežu suga. Latvijā zināma ne vairāk kā 10 atradnēs. Konkrēti apdraudošie faktori teritorijā nav zināmi. Sugu var negatīvi ietekmēt meža izciršana.

Skabiosu pļavraibenis

Tauriņi apdzīvo mitras, reizēm arī sausākas pļavas ar kaļķainu vai skābu augsni un ar bagātu veģetāciju. Kāpuri barojas ar pļavas vilkmēles *Succisa pratensis* un baložu krievpogas *Scabiosa columbaria* lapām. Sugu var apdraudēt jebkura ietekme, kas veicinās tauriņa kāpuru barības augu izzušanu. Piemēram, hidroloģiskā režīma maiņa, kas ietekmē augu sabiedrības mitrā pļavā.

Gliemji

Visām gliemju sugām, kuras konstatētas teritorijā, ir vairākas būtiskas kopīgas ekoloģiskās prasības, kuras arī nosaka kopīgus galvenos apdraudošos faktoros. Konstatētajām gliemju sugām raksturīga prasība pēc nemainīgiem mitruma un noēnojuma apstākļiem un trūdošu kritalu klātbūtnes, tāpēc nav vēlama jebkāda mežu izciršana un kritalu izvākšana.

2.5. Citas vērtības aizsargājamajā teritorijā un tās ietekmējošie faktori

Kaļķupe, Pilsupe un Lorumupe tiek izmantota makšķerēšanai. Pilsupē sastopami laši un foreles. Atsevišķos posmos sastopami līņi, vimbas, salates un zandarti (www.copeslapa.lv).

Lieguma meži tiek izmantoti rekreācijai, ogošanai un sēņošanai.

2.6. Aizsargājamās teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
<p>Ļāvu biotopi un ar tiem saistītās sugas</p> <p>Liegumā konstatēti divi Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi: Mēreni mitras ūdas 6510; Molīnijas ūdas kaļķainās, kūdrainās vai mālainās augsnēs 6410</p>	<p>Ļāvas ir cilvēka veidotas, un to saglabāšanos nodrošina saimnieciskā darbība – ūdas un nogādāšana.</p> <p>Ļāvām ir vērtība tautsaimniecībā kā lopbarības avotam – siens, ganības. Īpaši aizsargājamo biotopu platības sakrīt ar bioloģiski vērtīgo ūdas platībām.</p> <p>Dabisku ūdas nozīme kā siena ieguves avotam pēdējās desmitgadēs mazinās. Tādēļ ūdas tiek ūdas retāk, un tās apdraud aizaugšana.</p>
<p>Meža biotopi un ar tiem saistītās sugas:</p> <p>Liegumā konstatēti četri Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi: Boreālie meži (9010*); Nogāžu un gravu meži (9180*); Pārmitri platlapju meži (91E0*); Purvaini meži (91D0*)</p>	<p>Meži zemju īpašniekiem ir svarīgi kā koksnes avots. Meži tiek izmantoti rekreācijai, ogu un sēņu vākšanai.</p> <p>Nogāžu un gravu mežus nelabvēlīgi ietekmē jebkāda saimnieciskā darbība – mežu izciršana gan galvenajās, gan kopšanas cirtēs, kas neizbēgami saistīta ar bioloģiski veco koku un mirušas koksnes izvākšanu. Šo mežu saimnieciskās izmantošanas rezultātā izzūd bioloģiski vērtīgie un aizsargājami biotopi, kuriem ir nozīmīga zinātniskā un dabas aizsardzības vērtība, kaut gan šo mežu ekonomiskā nozīme ir daudz mazāka kā citiem mežu tipiem. Bez tam, saimnieciskā darbība var radīt nelabojamus erozijas procesus nogādēs.</p>
<p>Iežu atsegumu biotopi</p> <p>Dabas liegumā sastopams viens Eiropā aizsargājams iežu atsegumu biotops – Smilšakmens atsegumi (8220)</p>	<p>Iežu atsegumu biotopi ir nozīmīgi apskates objekti. Intensīva, nekoordinēta rekreācija var paātrināt iežu eroziju un noskalosanos. Biotopu būtiski bojā cilvēki, ieskrāpējot iežos uzrakstus.</p>
<p>Purvu biotopi</p> <p>Dabas liegumā sastopami purvu</p>	<p>Purva biotopiem ir zināma nozīme rekreācijā, zinātnē, izglītībā. Biotopos ir sastopamas 2 īpaši</p>

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
biotopi: Avoti, kas veido avotkaļķus (7220*) un Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160)	aizsargājamas vaskulāro augu sugas un 2 sūnaugu sugas.
Dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” flora ir samērā bagāta. Te ir konstatētas 318 vaskulāro augu un 180 sūnaugu sugas. Dabas liegumā konstatētas 17 retas un īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas. Ļoti augsts ir reto un īpaši aizsargājamo sūnaugu sugu īpatsvars – 35 sugas. 11 no tām ir saistītas ar mežu biotopiem, bet 14 aug uz smilšakmens atsegumiem.	Neliela nozīme ir dabas liegumā vietām sastopamās pārtikā izmantojamās augu sugām – ogām u.c. Pārtikā mēdz izmantot arī aizsargājamo sugu – laksi. Retās sugas ir nozīmīgas kā dabas aizsardzības vērtība. Galvenie faktori, kas ietekmē lielāko daļu reto un īpaši aizsargājamo sugu eksistenci, ir mežsaimnieciskā darbība, smilšakmens atsegumu bojāšana, pļavu aizaugšana. Perspektīvā, ievērojot pareizus mežu apsaimniekošanas noteikumus, ir paredzama lieguma floras bagātināšanās.
Lieguma teritorijā konstatētas 84 ligzdojošas putnu sugas, no tām 20 ir īpaši aizsargājamās putnu sugas	Putnu sociālekonomiskā vērtība liegumā ir salīdzinoši zema, jo putnu medības liegumā praktiski nenotiek. Īpaši aizsargājamo sugu sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma. Dabas lieguma teritorijas lielākā daļa atrodas Baltijas ledus ezera nogāzē, kas eksponēta pret ziemeļu un austrumu vējiem. Vētru gadījumos šajā teritorijā ir iespējamas plašas vējgāzes (1967., 1969. gada viesuļvētru laikā senkrastā un tā pakājē tika izgāztas lielākā daļa veco egļu mežu). Bebru uzpludinājumi un to radītās pārmaiņas teritorijas hidroloģiskajā režīmā var nozīmīgi ietekmēt putnu ligzdošanas biotopus. Par to liecina appludinātie meži upju, strautu un novadgrāvju krastos visā lieguma teritorijā. Mežsaimnieciskie pasākumi (koku ciršana, lauksaimniecības zemju apmežošana), lai arī ierobežotā apjomā, var būtiski ietekmēt putnu dzīvotņu kvalitāti. Tas pats attiecināms uz lieguma teritorijas lauksaimniecisko izmantošanu (apsaimniekotās un neapsaimniekotās lauksaimniecības zemes izmanto atšķirīgas putnu sugas un to sabiedrības). Tādēļ pļavu pļaušanai ir izšķiroša nozīme to putnu sugu saglabāšanā, kuras kā ligzdošanas biotopu vai barošanās vietu izmanto apsaimniekotas lauksaimniecības zemes.
Dabas lieguma teritorijā sastopamas trīs Eiropas nozīmes aizsargājamās zīdītāju sugas – bebrs (<i>Castor fiber</i>), lūsis (<i>Lynx lynx</i>) un ūdrs (<i>Lutra lutra</i>).	Īpaši aizsargājamo sugu sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma, taču medijamo dzīvnieku resursi dabas lieguma teritorijā tiek izmantoti medībām.
Dabas lieguma teritorijā konstatētas	Aizsargājamo sugu sociālekonomiskā vērtība nav

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
15 īpaši aizsargājamas un citādi nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugas, no kurām 2 aizsargā Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC	nosakāma. Lapkoku praulgrauža sugu atradnes ietekmē jebkāda koku izciršana, kas traucē meža attīstību līdz sugai piemērotam bioloģiskajam vecumam. Bērzu briežvaboli ietekmē kritalu izvākšana un koku ciršana, kas var izmainīt sugai nepieciešamos mikroklimatiskos apstākļus.

3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu

3.1. Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi

Ilgtermiņa mērķi:

Saglabāts Eiropas mērogā unikāls Baltijas ledus ezera senkrasts, tā ģeomorfoloģiskā struktūra, meža ekosistēma, retie un aizsargājami biotopi, kā arī augu un dzīvnieku sugu daudzveidība.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 10 gadiem, kurus ir vēlams sasniegt plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ideālos teritorijas apsaimniekošanas mērķus vai tuvotos to sasniegšanai.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Administratīvie un organizatoriskie;**
- B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana;**
- C. Sabiedrības informēšana, izglītība, rekreācija un tūrisms;**
- D. Monitorings**

Katram mērķim plānā atbilst viens vai vairāki pasākumi, kas jāveic tā sasniegšanai. Lai būtu vieglāk orientēties, kuram mērķim atbilst konkrētais pasākums, tie ir uzskaitīti atbilstoši mērķiem.

A. Administratīvie un organizatoriskie

- A1. Dabas lieguma robeža precizēta atbilstoši kadastra robežai;
- A2. Dabā iezīmētas teritorijas robežas;
- A3. Pieņemti individuālie aizsardzības un izmantošanas MK noteikumi.

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B1. Saglabātas: mēreni mitras pļavas (6510) (5 ha); molīniju pļavas kaļķainās, kūdrainās vai mālainās augsnēs (6410) (3 ha);
- B2. Saglabāti smilšakmens atsegumi (1-2 ha);
- B3. Saglabāti aizsargājami mežu biotopi: boreālie meži (9010*) (153 ha), nogāžu un gravu meži (9180*) (538 ha), pārmitrie platlapju meži (91E0)*(0,6 ha), purvainie meži (91D0*) (14 ha);
- B4. Saglabāti avoti, kas veido avotkaļķus (7220*) (0,2 ha);
- B5. Saglabāti minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7220*) (0,5 ha);

C. Sabiedrības informēšana un izglītība, rekreācija un tūrisms

- C1: Uzstādīti 4 informatīvie stendi;
- C2: Ierīkota dabas taka pie Puiškalna;
- C3. Izveidota atpūtas vieta „Kaltekāš”;
- C4. Izveidota ekotūrisma atpūtas vieta „Pūpoli”.

D. Monitorings

- D1: Tiek veikts sugu un biotopu monitorings
- D2: Tiek veikts dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu izpildes monitorings

3.2. Apsaimniekošanas pasākumi

Lai nodrošinātu izvirzītos mērķus un uzdevumus, izstrādāts dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, infrastruktūras izveidi cilvēku plūsmas organizēšanai, teritorijas ģeoloģisko un bioloģisko vērtību monitoringu, robežzīmju un informatīvo stendu uzstādīšanu, sabiedrības izglītošanu dabai draudzīgas attieksmes veidošanā. Apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti 3.1. tabulā, kura ir lietojama kopā ar apsaimniekošanas pasākumu aprakstu.

3.1. tabulā ir sniegta katra pasākuma prioritāte, izpildes termiņš, iespējamais finansējuma avots, aptuvenais finansējuma apjoms, ja tāds ir nepieciešams un ja to var aprēķināt. Katrs pasākums ir attiecināts uz konkrētu īstermiņa mērķi un tiek norādīti izpildes rādītāji. Piedāvātie apsaimniekošanas pasākumi ir attēloti 6. pielikuma kartē.

3.1. tabula. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A – Administratīvie un organizatoriskie							
1.	A1.	Dabas lieguma robežu precizēšana atbilstoši kadastru robežām	I (augsta prioritāte) – 2009. – 2010. gads	Dabas aizsardzības pārvalde (DAP)	DAP	Administratīvās izmaksas	Precizēta dabas lieguma robeža, digitālais slānis ar robežām *shp faila formātā, robežas apraksts un robežpunktu koordinātu tabula publiski pieejami
2.	A1	Dabas lieguma precizētās robežas iestrāde teritorijas plānojumā	I (augsta), 2010. gads	Dundagas pašvaldība	Dundagas pašvaldība	Administratīvās izmaksas	Teritorijas plānojumā norādīta precīza dabas lieguma robeža
3.	A2	Dabas lieguma robežu dabā apzīmēšana ar 14 īpaša parauga zīmēm	I (augsta), 2010. gads	Pašvaldības sadarbībā ar DAP (zīmes)	Pašvaldības sadarbībā ar DAP	1 robežstabs ar zīmi 50–60 Ls	Dabas lieguma teritorija ir skaidri iezīmēta dabā
4.	A3	Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana	I (augsta), 2010. gads	VIDM	VIDM	Administratīvās izmaksas	Pieņemti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
B - Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
5.	B1	Pļavu pļaušana (30-40 ha)	II (vidēja prioritāte), katru gadu	LAD	Zemju īpašnieks	150 Ls par ha	Saglabātas aizsargājamo biotopu pļavas 8 ha platībā, t.sk. arī ierobežota esošo ainavu aizaugšana
6.	B3	Mežsaimnieciskās darbības ierobežošana ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu palīdzību	I (augsta prioritāte), visu dabas plāna darbības laiku	Ziemeļkurzemes virsmežniecība	Zemes īpašnieki, Ziemeļkurzemes virsmežniecība (veicot kontroli)	Administratīvās izmaksas	Valsts meža reģistra daru bāzē pievienota informācija par dabas lieguma zonējumu un ierobežojumiem

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
							mežsaimnieciskajā darbībā pa zonām. Zemes īpašnieki ievēro noteiktos ierobežojumus
7.	B4, B5	Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi avotu izplūdes vietās	I (augsta prioritāte), visu dabas plāna darbības laiku	Ziemeļkurzemes virsmežniecība, Ventspils reģionālā vides pārvalde	Zemes īpašnieki, Ziemeļkurzemes virsmežniecība, Ventspils reģionālā vides pārvalde (veicot kontroli)	Administratīvās izmaksas	Avotu izplūdes vietas saglabātas
8.	B2, B3, B4	Degradēto teritoriju sakopšana	I (augsta prioritāte) 2010. gads	Zemes īpašnieki	Zemes īpašnieki	Izmaksas šobrīd nav izvērtējamas	Sakoptas divas degradētas teritorijas
C – Sabiedrības informēšana un izglītība, rekreācija un tūrisms							
9	C1	4 informatīvo stendu uzstādīšana	I (augsta prioritāte) 2010. – 2011. gads	Vietējā pašvaldība, DAP, ERAF	Vietējā pašvaldība, konkursa kārtībā izvēlēts izpildītājs	Viena stenda izmaksas ~ 1000 – 1500 Ls	Uzstādīti 4 informatīvie stendi un sabiedrībai ir pieejama informācija par dabas liegumu
10.	C2	Dabas takas ierīkošana (1,9 – 2 km) pie Puiškalna	II (vidēja prioritāte), 2015. gads	Pašvaldība, zemes īpašnieki, DAP, ERAF	Pašvaldība, zemes īpašnieki, konkursa kārtībā izvēlēts izpildītājs	~15 000 Ls	Izveidota dabas taka 2 km garumā
11.	C3	Atpūtas vietas izveide “Kaltēkās”	II (vidēja prioritāte)	Zemes īpašnieks, DAP, ERAF	Zemes īpašnieks	~7 000 Ls	Izveidota jauna atpūtas vieta „Kaltēkās” dabas lieguma teritorijā
12.	C4	Atpūtas vietas izveide “Pūpolos”	II (vidēja prioritāte)	Zemes īpašnieks, DAP, ERAF	Zemes īpašnieks	~12 000 Ls	Izveidota jauna atpūtas „Pūpoli” vieta dabas lieguma teritorijā
D – Monitorings							
13.	D1	Aizsargājamo biotopu un	I (augsta	LVĢMC	LVĢMC	Izmaksas nav	Tiek nodrošināts īpaši

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
		sugu stāvokļa kontrole	prioritāte), reizi 3-5 gados			novērtējamās	aizsargājamo biotopu un sugu stāvokļa monitorings
14.	D2	DAP pasākumu izpildes monitorings un lēmums par dabas plāna pagarināšanu vai par jauna izstrādāšanu	I (augsta prioritāte), pastāvīgi	DAP	DAP, VIDM, Dundagas novads	Administratīvās izmaksas	Tiek pārbaudīta plānā paredzēto pasākumu izpilde un tiek pieņemts lēmums par jauna dabas plāns izstrādes nepieciešamību

A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

Dabas lieguma robežas precizēšana atbilstoši kadastra robežai (A1)

Dabas lieguma “Kaļķupes ieleja” robeža vēsturiski lielākoties noteikta pa zemes vienību robežām. Laika gaitā, precizējot kadastra informāciju, radās situācija, ka dabas lieguma robeža vairs nesakrīt ar kadastra robežām. Tādēļ nepieciešams veikt vismaz digitālā robežslāņa precizēšanu, piesaistot to jaunākajai pieejamajai kadastra informācijai.

Periodiskas robežas slāņa atjaunošanas rezultātā ilgākā laika periodā varētu tikt sasniegts mērķis – „precīza dabas lieguma robeža”, tomēr, ja vien tam ir pieejami finansu resursi, periodisko atjaunošanu vēlams aizstāt ar robežas uzmērīšanu. Robežas uzmērīšanas rezultātā tiktu iegūts precīzs robežslānis, kā rezultātā nevarētu veidoties situācija, kad kadastra informācijas precizēšanas dēļ, daži kvadrātmetri (ar aprobežojumiem) parādās īpašumos, kuros tie agrāk nav bijuši.

A2. Dabas lieguma teritorijas robežu iezīmēšana dabā (A2)

Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” ir nepieciešams uzstādīt 14 informatīvās zīmes aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai dabā. Zīmes ir nepieciešams regulāri (vienu reizi gadā) apsekot un, ja nepieciešams, atjaunot. Zīmju izvietojumu skat. 6. pielikumā, bet zīmes paraugs un uzstādīšanas noteikumi ir iekļauti dabas aizsardzības plāna 10. pielikumā.

Dabas lieguma individuālo aizsardzības un izmantošanas MK noteikumu pieņemšana (A3)

Lai skaidri nodefinētu dabas liegumā atļautās un aizliegtās darbības, teritorijai jāapstiprina individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi. Dabas aizsardzības plānā ir iekļauts minēto noteikumu projekts (skat. 5.2. nodaļu). Piedāvātais dabas lieguma zonējums iekļauts 7. pielikumā. Savukārt, funkcionālo zonu shēma un funkcionālo zonu laukumu koordinātes ir iekļauta dabas aizsardzības plāna 8. un 9. pielikumā. Dabas lieguma zonējums stājas spēkā līdz ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu apstiprināšanu Ministru kabinetā un šo noteikumu stāšanos spēkā.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

Pļavu pļaušana (B1)

Dabas liegumā esošo pļavu un ganību apsaimniekošana veicama regulāri. Kultivētās pļavas un ganības pļaujamas katru gadu, vēlams ne ātrāk kā 15. jūlija. Dabīgajās

plāvās veicama vēlā pļaušana (jūlija beigās). Aramzemju apsaimniekošanai termiņi netiek noteikti. Lieguma teritorijā nav vēlama lauksaimniecības zemju aizaugšana vai transformācija uz meža zemēm.

Mežsaimnieciskās darbības ierobežošana ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu palīdzību (B3)

Dabas lieguma zonā ir aizliegta mežsaimnieciskā darbība, jo praktiski visa šī teritorija ir īpaši aizsargājami biotopi. Lai nodrošinātu vietējos iedzīvotājus ar malku, kā izņēmums tiek pieļauta sauso un vēja gāzto koku ciršana dabas lieguma teritorijā esošajā īpašumā vai tiesiskajā valdījumā, bet nocirsto koku apjoms nedrīkst pārsniegt 10 m³ gadā. Minētais izņēmums attiecas galvenokārt uz tiem zemju īpašniekiem, kuriem viss zemes īpašums atrodas plānotajā dabas lieguma zonā.

Dabas lieguma teritorijā noteikts koku ciršanas ierobežojums attiecībā uz lielu dimensiju kokiem (nemeža zemēs koki, kuru diametrs 1,3 m augstumā pārsniedz 50 cm, bet meža zemēs – 60 cm). Dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” šāds ierobežojums noteikts, lai saglabātu atsevišķi augošos ozolus, kas lielā skaitā sastopami visdažādākā vecuma audzēs, arī plānotajā dabas parka zonā, kur atļauta audžu kopšana un galvenā cirte.

Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi avotu izplūdes vietās (B4)

Dabas liegums „Kaļķupes ieleja” ir bagāts ar avotiem. Avotu izplūdes vietas ir pārpurvojušās un staignas, tādēļ jebkāda mežsaimnieciskā darbība tajās saistīta ar risku neatgriezeniski izmainīt hidroloģisko režīmu. Lai saglabātu avoksnājus, visā dabas lieguma teritorijā, 10 m rādiusā ap avotu izplūdes vietām, tiek aizliegta mežsaimnieciskā darbība, izņemot pameža izciršanu ūdens ņemšanas vietas uzturēšanai.

Degradēto teritoriju sakopšana (B2, B3, B4)

Pasākumi degradēto teritoriju sakopšanai ir jāveic divās vietās:

- 1) zemes īpašumā „Uzpiļkalni” ;
- 2) zemes īpašumā pie „Seņķu mājām”.

Lai novērstu eroziju Lorumupes gravā, ir jāatjauno meža ceļš un caurteka zemes īpašumā „Uzpiļkalni”, kas atrodas dabas lieguma teritorijā. Caurteka un ceļa posms (no caurtekas līdz Lorumupes gravas augšmalai) ir jāatjauno saskaņā ar Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes ieteikumiem, kuri iekļauti 2009. gada 6. maija pieņemtajā lēmumā „Par sanācijas pasākumu veikšanu”. Lai novērstu eroziju gravā, pa kuru ietek strauts, un veicinātu zemsedzes atjaunošanos – ir jāizlīdzina ar traktortehniku izbraukātās sliedes.

Savukārt pie „Senķu” mājām ir jāaizvāc atkritumi, kas te izgāzti un uzkrāti ilgā laika periodā.

C. Sabiedrības informēšana un izglītība, rekreācija un tūrisms

Informatīvo stendu uzstādīšana (C1)

Dabas lieguma teritorijā būtu jāuzstāda 4 informatīvie stendi, kuriem būtu jāpilda vismaz trīs funkcijas – izglītošanas, apmeklētāju plūsmas virzītāja un dabas aizsardzības funkcija. Minētajos stendos ideālā gadījumā iekļaujama, piemēram, šāda informācija:

- dabas lieguma nosaukums;
- galvenie fakti, parametri par minēto objektu u.c. veida saistoša, interesanta un noderīga informācija;
- „labas” uzvedības noteikumi objekta teritorijā;
- uzskatāmi, skaidrojoši fotoattēli;
- dabas lieguma shēma;
- cita veida nozīmīga informācija;
- brīdinājums par apmeklētāju drošību apdraudošiem apstākļiem (stāva krauja, atsegums, dziļa vieta);
- aizliegumi dabas lieguma teritorijā (piemēram, celt teltis, izmest atkritumus u.c.);
- atbildība par objektam nodarītiem zaudējumiem.

Informatīvajos stendos iekļautajai informācijai ir jābūt kvalitatīvai (aktuāla, pārbaudīta, pārdomāta u.c.), bet stendu izveidē un sagatavošanā ir jāizmanto vienotais ĪADT stils (skat. Dabas pārvaldes izdoto rokasgrāmatu „Īpaši aizsargājamo teritoriju vienotais stils” <http://www.daba.gov.lv/?objid=1146>).

Dabas takas ierīkošana pie Puiškalna (C2)

Dabas taka pie Puiškalna veidojama, lai radītu iespēju dabas lieguma apmeklētājiem organizētā veidā iepazīties ar dabas liegumā sastopamajām dabas vērtībām – Kaļķupes ieleju, gravu un nogāžu mežiem, iežu atsegumiem u.c.

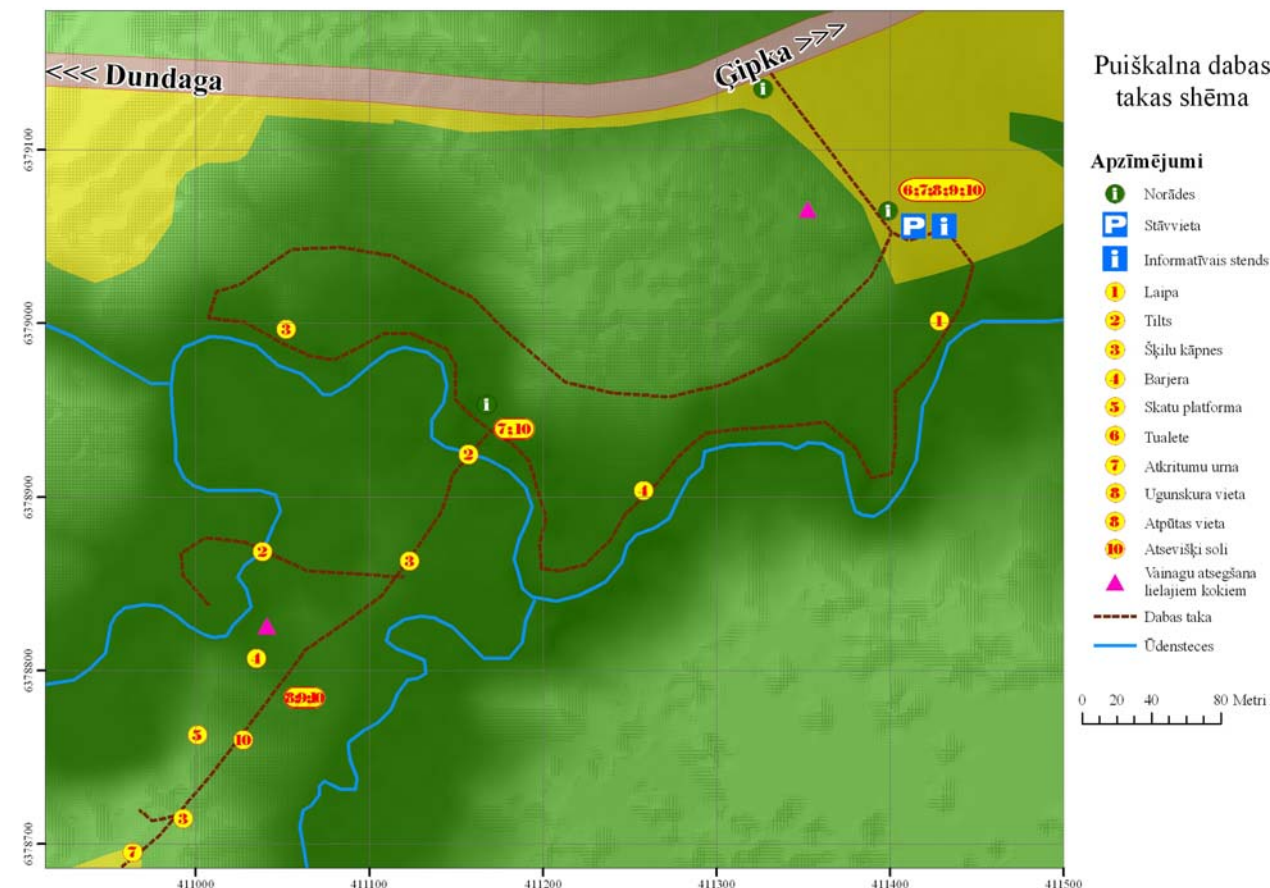
Dabas takas izveide pie Puiškalna tika paredzēta jau dabas lieguma “Kaļķupes ieleja” dabas aizsardzības plānā laika periodam no 2004. gada līdz 2009. gadam. Daļēja takas izveidošana jau veikta, tomēr vēl nepieciešams veikt vairākus takas uzlabojumus. Paredzēts izveidot 1,9 km garu marķētu dabas taku, izbūvējot vienu jaunu tiltiņu pār Kaļķupi un atjaunojot veco tiltiņu (skat. 3.1. un 3.2. attēlus). Takas posmā pa zemākajām reljefa vietām izveidojama laipa. Lai nodrošinātu organizētu kustību pa stāvajām nogāzēm, trīs vietās paredzēts izveidot šķilu kāpnes. Lai nodrošinātu takas apmeklētāju drošību un aizsargātu stāvās nogāzes, divās vietās izveidojamas koka barjeras. Takas sākumā nepieciešams izveidot tualeti. Vismaz trīs vietās – takas

sākumā, pie tilta pār Kaļķupi un pie ugunsкура vietas – jāizvieto atkritumu urnas. Labiekārtota ugunsкура vieta, atpūtas vieta un atsevišķi soli izvietojami takas sākumā pie informācijas stenda un pie Puiškalna. Pie Puiškalna nogāzes jāizveido norobežota skatu platforma.

3.1. attēls. Atjaunojamais tiltiņš pāri Kaļķupei

Vienošanās ar zemes īpašniekiem par tūrisma infrastruktūras objektu izvietošānu dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” ir pievienotas 16. pielikumā.

3.2. attēls. Puiškalna dabas takas shēma

Atpūtas vietas izveide “Kaltekās” (C3)

Pasākumu paredzējuši realizēt zemes gabala “Kaltekas” īpašnieki, izveidojot labiekārtotu atpūtas vietu. Atpūtas vietā paredzētas divas telšu izvietojanas vietas, kur atradīsies arī ugunsкура vietas. Īpašumā paredzēts izveidot taku nogāžu mežu apskatei ar pieeju upītei. Kopējais paredzētās takas garums ir ~2,8 km. Takas posmos uz nogāzēm paredzēts izvietot šķilu kāpnes. Kopējais kāpņu posmu garums ir ~560 m. Atpūtas vietas veidotāji nepieciešamajās vietās paredzējuši izvietot atkritumu urnas un informatīvas zīmes. Vienošanās ar zemes īpašnieku par tūrisma infrastruktūras objektu izvietojanu dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” ir pievienota 16. pielikumā.

Ekotūrisma atpūtas vietas izveide “Pūpolos” (C4)

Pasākumu paredzējis realizēt zemes gabala “Pūpoli” īpašnieks, izveidojot labiekārtotu atpūtas vietu. Lai nodrošinātu pilnvērtīgu atpūtas vietas funkcionēšanu, nepieciešams atjaunot iebraucamo ceļu uz to, aptuveni 600 m garā posmā. Tiek paredzēts, ka ir nepieciešams atjaunot tikai grants segumu un sakopt ceļa malas. Atpūtas vietas labiekārtošanā galvenokārt paredzēts atjaunot jau 2000. gadā izveidotus infrastruktūras objektus - divas takas (“Gar seno jūras krastu” (~1200m) un “Strauta taku” (~1400 m)), kuru maršruti jāatbrīvo no sagāztiem kokiem un krūmiem. Paredzēts arī sakārtot jau izveidoto auto stāvlaukumu apmēram 10 automašīnām, ugunsкура vietu un tualeti, kā arī atjaunot placi telšu vietām. No jauna paredzēts uzstādīt informatīvo zīmi (ozollapu) uz ceļa pie lieguma robežas, informācijas stendu pie stāvlaukuma, uzbūvēt skatu torni no dabīgajiem materiāliem, kurš iekļausies apkārtējā ainavā, aptuveni 12 m augstu ar skatu uz jūras līci, ierīkot „Meža brāļu” taku tās maršrutā izcērtot pamežu. Šī taka ziemā sakritīs ar slēpošanas trasi. Tās vidus posmā paredzēts atjaunot kādreizējo Meža brāļu bunkuru. Plānotās atpūtas infrastruktūras izveidē netiks skarti īpašumā esošie bioloģiski vērtīgie zālāji. Vienošanās ar zemes īpašnieku par tūrisma infrastruktūras objektu izvietojanu dabas liegumā „Kaļķupes ieleja” ir pievienota 16. pielikumā.

D. Monitorings

NATURA 2000 vietu monitorings

Šobrīd teritorijā ir paredzēts veikt *NATURA 2000* vietas monitoringu, ko veiks Dabas aizsardzības pārvalde, piesaistot profesionālus sugu un biotopu ekspertus. Dabas liegumam „Kaļķupes ieleja” šajā programmā ir paredzēts:

- 1) ligzdojošo putnu monitoringu mazajam mušķērājam (*Ficedula parva*);
- 2) veikt ES Biotopu direktīvas 1. pielikuma šādu biotopu monitoringu:
 - smilšakmens atsegumi (8220);
 - mēreni mitras pļavas (6510)
 - molīnijas pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm (6410);

- avotus, kas veido avotkaļķus (7220*);
 - pārmitros platlapju mežus (91E0*);
 - nogāžu un gravu mežus (9180*);
 - boreālos mežus (9010*);
- 3) veikt ES Biotopu Direktīvas 2. pielikuma tauriņu sugas – skabiozu pļavraibeņa (*Euphydryas aurinia*) – monitoringu.

Jāatzīmē, ka Natura 2000 vietu monitoringa programmā ir iekļauts arī biotopa – eitrofo augsto lakstaugu audzes – monitoringa, bet dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” teritorijā nav konstatēts šāds biotops.

Dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu realizācijas monitorings

Dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts 10 gadu periodam. MK noteikumi Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” nosaka, ka jaunu plānu neizstrādā, ja nav īstenoti plānā paredzētie apsaimniekošanas pasākumi un tādēļ nepieciešams pagarināt plāna darbības termiņu uz šo pasākumu īstenošanas laiku, bet ne ilgāk kā uz pieciem gadiem. Tāpēc ir būtiski izvērtēt, vai visi plānotie pasākumi ir īstenoti. Ja tiek konstatēts, ka pasākumi nav īstenoti pilnā apmērā, tad lēmumu par plāna darbības termiņa pagarināšanu pieņem Dabas aizsardzības pārvalde. Lēmuma pieņemšanā, ja nepieciešams, pieaicina attiecīgo nozaru ekspertus. Vides ministrija, pamatojoties uz minēto lēmumu, apstiprina vai noraida plāna darbības termiņa pagarināšanu. Ja plānā nepieciešamas citas izmaiņas, var tomēr izstrādāt jaunu plānu.

4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos

Tā kā “Dundagas pagasta teritorijas plānojumā 2004. – 2016. gadam” ir attēlota dabas lieguma teritorija, norādīti tajā esošie aprobežojumi un nav paredzētas zemes izmantošanas veidu maiņa, kura ietekmētu dabas vērtības, tad nav nepieciešami grozījumi teritorijas plānojumā.

Ja tiek veikta teritorijas plānojuma grozījumu izstrāde (piemēram, pēc Dundagas novada izveides), tad lieguma teritorijā ieteicams ņemt vērā sekojošus aspektus:

- dabas lieguma zonējumu,
- individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus,
- teritorijas apskates objektus (dabas pieminekļus, dabas takas, avotus u.c.),
- Kaļķupes un citu ūdensteču aizsargjoslas nosakāmas saskaņā ar aizsargjoslu likumu un “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodiku” (MK not. Nr. 406, 12.06.2008.). Nozīmīgākais punkts nosaka, ka aizsargjosla jānosaka no pamatkrasta augšējās krants un attiecīgi aizsargjoslu aprobežojumi piemērojami gan aizsargjoslas teritorijai, gan teritorijai starp virszemes ūdensobjektu un vietu no kuras mēra aizsargjoslu,
- apbūves noteikumos nepieciešams precizēt nosacījumus lauksaimniecības teritoriju transformēšanai mežsaimniecības zemēs.

5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

5.1. Priekšlikums teritorijas zonējumam

Pašreizējais teritorijas dabas lieguma statuss (bez zonējuma) nosaka to, ka uz visu dabas lieguma “Kaļķupes ieleja” teritoriju attiecas 22.07.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr. 415. “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Šo noteikumu atsevišķi punkti teritorijas daļā nodrošina tās aizsardzības režīmu, savukārt citās vietās tie neatbilst ne dabas aizsardzības, ne iedzīvotāju sociālekonomiskajām interesēm. Lai nodrošinātu dabas lieguma “Kaļķupes ieleja” dabas vērtību aizsardzību un sabalansētu dabas aizsardzības prasības ar saimnieciskajām aktivitātēm, dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā tika sagatavoti priekšlikumi teritorijas zonējumam.

Lai nodrošinātu optimālu teritorijas aizsardzības režīmu, tiek plānots izdalīt trīs zonas – dabas lieguma, dabas parka un neitrālo zonu. Katrai no zonām ir sagatavoti ierosinājumi par pieļaujamām, ierobežojamām un aizliegtām saimnieciskajām darbībām, kuri iekļauti individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā (skat. 5.2. nodaļu). 7. pielikumā ir iekļauta piedāvātā zonējuma karte.

Dabas lieguma zona (aizņem 812,6 ha jeb 73,1 % no dabas lieguma teritorijas)

Dabas lieguma zona izveidota teritorijas daļās, kurās sastopami īpaši aizsargājami biotopi. Šīs zonas uzdevums ir nodrošināt īpaši aizsargājamā meža biotopa – nogāžu un gravu mežu, ar tajos ietilpstošajām avotu izplūdes vietām, aizsardzību. Dabas lieguma zona ietver arī Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu – boreālo mežu – teritorijas. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes, kurās sastopami mēreni mitru pļavu un zilganās molīnijas pļavu biotopi, arī iekļautas dabas lieguma zonā. Šajā zonā iekļautas arī atsevišķas nelielas mežu teritorijas, kas savieno īpaši aizsargājamus meža biotopus, bet šajā brīdī tie vēl nav uzskatāmi par Eiropas nozīmes aizsargājamiem biotopiem. Šo savienojošo elementu galvenais uzdevums ir nodrošināt dabas lieguma zonas vienotību un nepieļaut tās fragmentāciju. Tāpat šīs zonas galvenais uzdevums ir nodrošināt iepriekš uzskaitīto biotopu aizsardzību un nodrošināt to attīstību.

Dabas parka zona (aizņem 282 ha jeb 25,4 % no dabas lieguma platības)

Dabas parka zona ietver saimnieciski mazāk aktīvas teritorijas dabas lieguma “Kaļķupes ieleja” teritorijā. Dabas parka zonā ietvertas visas dabas lieguma zonai tuvumā esošās mežu teritorijas un lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Dabas parka zonas izveides mērķis ir nodrošināt aizsardzības funkcijas (bufera funkcijas) ap dabas lieguma zonā sastopamajiem īpaši aizsargājamiem biotopiem. Dabas parka zonā būtu pieļaujama saimnieciska darbība, tomēr tās realizēšana nedrīkst pasliktināt tuvumā esošo īpaši aizsargājamo biotopu stāvokli.

Neitrālā zona (Šobrīd aizņem 17,6 ha jeb 1,6 % no dabas lieguma teritorijas)

Izvietota saimnieciski aktīvākajās teritorijās, ietverot dzīvojamo māju pagalmus un abus dabas liegumu šķērsojošos valsts nozīmes autoceļus, to zemes gabala platībā. Neitrālajā zonā nav paredzēts ierobežot saimniecisko darbību, tādejādi nodrošinot gan esošo infrastruktūras objektu, gan viensētu uzturēšanas un saglabāšanas iespējas.

5.2. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts sagatavots saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993.) 17. pantu.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” prasības, kuras dabas parka teritorijā aizstātas ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasībām vai nav teritorijai saistošas, ir pārsvītrotas. Prasības, kuras atšķiras no Ministru kabineta noteikumos noteiktajām, ir ierakstītas citā krāsā.

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. dabas lieguma „Kaļķupes ieleja” (turpmāk tekstā – dabas liegums) ~~individuālo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk – aizsargājamās teritorijas) vispārējo~~ aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus **dabas liegumā**;

1.2. dabas lieguma ~~aizsargājamās teritorijās, aizsargājamo teritoriju~~ apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību.

2. Dabas liegums izveidots, lai saglabātu unikālus ģeoloģiskus un geomorfoloģiskus veidojumus, mežu ekosistēmas, retus un aizsargājamus biotopus, augu un dzīvnieku sugu daudzveidību Baltijas ledus ezera senkrastā un tam pieguļošajās teritorijās.

3. Dabas lieguma teritorijā nav spēkā vispārējie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi. ~~Noteikumi attiecas uz tām aizsargājamām teritorijām, kurām nav individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu. Aizsargājamās teritorijās Dabas liegumā~~ ir spēkā arī citos normatīvajos aktos noteiktās vides aizsardzības prasības.

4. Dabas liegumā ir šādas funkcionālās zonas:

- 4.1. dabas lieguma zona;
- 4.2. dabas parka zona;
- 4.3. neitrālā zona.

5. Dabas lieguma platība ir 1112,2 ha. Tā funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1. pielikumā (*skat. dabas plāna 8. pielikumu*), bet funkcionālo zonu laukumu koordinātes – šo noteikumu 2. pielikumā (*skat. dabas plāna 9. pielikumu*).

6. Dabas lieguma robežas ~~Aizsargājamās teritorijas~~ dabā apzīmē ar speciālām informatīvām zīmēm, kuru paraugs un lietošanas kārtība noteikti šo noteikumu 4. 3. pielikumā (*skat. dabas plāna 10. pielikumu*). Informatīvo zīmju izveidošanu

(sagatavošanu) un izvietojumu nodrošina aizsargājamās teritorijas administrācija vai, ja tādas nav, attiecīgā pašvaldība sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

II. Vispārīgie aprobežojumi visā dabas lieguma teritorijā

7. Dabas aizsardzības pārvaldei ir tiesības noteikt ierobežotas pieejamības informācijas statusu informācijai par liegumā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

8. Zemes īpašniekiem, (~~lietotājiem~~) tiesiskajiem valdītājiem vai lietotājiem aizliegts savā īpašumā vai lietojumā ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstīpēm, kas norādīti dabas lieguma attiecīgās aizsargājamās teritorijas dabas aizsardzības plānā (turpmāk – dabas aizsardzības plāns) un paredzēti aizsargājamās teritorijas dabas lieguma apskatei.

. Ja par vides aizsardzību atbildīgā valsts vai pašvaldības institūcija atbilstoši tās kompetencei pieņem pārvaldes lēmumu, ka kādai darbībai ir vai var būt būtiska negatīva ietekme uz dabas liegumu aizsargājamo teritoriju, tās ekosistēmām vai dabas procesiem tajā, vai darbība ir pretrunā ar dabas lieguma aizsargājamās teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem un uzdevumiem, šo darbību veikt aizliegts.

9. Visā dabas lieguma teritorijā Aizsargājamās teritorijās aizliegts:

9.1. ierīkot jaunas atkritumu poligonus un izgāztuves, kā arī piesārņot un piegružot vidi ar atkritumiem un uzglabāt atkritumus tiem neparedzētās vietās;

~~9.2. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svīnu;~~

9.2. pļaut virzienā no lauka malām uz centru, izņemot gadījumus, kad nelīdzena reljefa apstākļos (piemēram, nogāžu slīpums, bedres, grāvji, izciļņi) tas nav iespējams darba drošības dēļ;

9.3. ganīt lopus meža zemēs;

9.4. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;

9.5. uzstādīt vēja ģeneratorus, kuru darba rata diametrs ir lielāks par 5 metriem vai augstākais punkts pārsniedz 30 m augstumu;

9.6. rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdenslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;

9.7. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises;

9.8. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku, kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;

9.9. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot 9.21.3. punktā noteiktās prasības;

9.10. veikt darbības, kuras izraisa augsnes eroziju, izņemot augsnes sagatavošanu lauksaimniecības vajadzībām;

9.11. ierīkot jaunas iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;

9.12. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palienu, terašu un meža pļavas un lauces;

9.13. nemeža zemēs cirst kokus, kuru diametrs 1,3 m augstumā pārsniedz 50 cm, izņemot gadījumus, kad to bojājumu stāvoklis var apdraudēt cilvēku dzīvību vai infrastruktūras objektus;

9.14. veikt mežsaimnieciskās darbības avotu izplūdes vietās un 10 m rādiusā ap tām, izņemot pameža izciršanu ūdens ņemšanas vietas uzturēšanai;

9.15. veikt mežsaimniecisko darbību no 1. marta līdz 1. oktobrim;

9.16. meža zemēs cirst kokus, kuru diametrs 1,3 m augstumā pārsniedz 60 cm, izņemot gadījumus, kad to bojājumu stāvoklis var apdraudēt cilvēku dzīvību vai infrastruktūras objektus;

9.17. kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām vai bez saskaņojuma ar zemes īpašnieku;

9.18. ierīkot nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām un bez saskaņojuma ar zemes īpašnieku;

9.19. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar transportlīdzekļiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, izņemot ar pajūgiem un velosipēdiem, kā arī, ja pārvietošanās ir saistīta ar dabas lieguma apsaimniekošanu, uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

9.20. dedzināt sauso zāli un niedres;

9.21. Visā dabas lieguma teritorijā bez reģionālās vides pārvaldes rakstiskas atļaujas aizliegts:

9.21.1. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;

9.21.2.-veikt arheoloģiskās izpētes darbus;

9.21.3. izsniegt zemes dzīļu izmantošanas atļauju (licenci), izņemot licenci dziļurbuma veikšanai dzeramā ūdens ieguvei;

9.21.4. veikt esošo ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;

9.21.5. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus t.sk. dabas takas, informācijas standus, skatu torņus, telšu vietas, autostāvlaukumus, izņemot tos, kuri ir ieplānoti dabas aizsardzības plānā;

9.21.6. mākslīgi atjaunot un ieaudzēt mežu;

9.21.7. mainīt zemes lietošanas mērķi;

9.21.8. vākt dabas materiālus kolekcijām;

9.21.9. izvietot dabas liegumā jebkāda veida reklāmu ~~dabas rezervātos, dabas liegumos, dabas parkos, kā arī nacionālo parku un biosfēras rezervātu dabas lieguma zonās dabas liegumā dabā izvietojama pēc saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi.~~

III. Dabas lieguma zona

10. Dabas lieguma zona ir izveidota, lai nodrošinātu Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamu mežu, pļavu biotopu un sugu dzīvotņu aizsardzību un apsaimniekošanu Baltijas ledus ezera senkrasta nogāzē un tam pieguļošajās teritorijās.

11. Dabas lieguma zonā aizliegts:

11.1. veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot sauso un vēja gāzto koku ciršanu, kuru kopapjoms dabas lieguma teritorijā esošajā īpašumā vai tiesiskajā valdījumā nepārsniedz 10 m³ gadā.

~~13.2. eirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar šo noteikumu 13.18. apakšpunktu un citiem normatīvajiem aktiem), ja valdaudzes vecums pārsniedz:~~

~~13.2.1. priežu un ozolu audzēm — 60 gadus;~~

~~13.2.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm — 50 gadus;~~

~~13.2.3. apšu audzēm — 30 gadus;~~

~~13.7. no 15. aprīļa līdz 31. jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;~~

11.2. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem;

~~13.7. eirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritālas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu;~~

11.3. sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem (tai skaitā dalot kopīpašumu), kā arī noteikt lietošanas tiesības kopīpašumam, ja jebkura kopīpašnieka lietošanā paliek mazāk par 10 hektāriem;

12. Bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi:

12.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 30 cilvēku, izņemot medības;

12.2. veikt zemes transformāciju un zemes lietošanas veidu maiņu, izņemot. 9. 21.1.4. minētajām darbībām.

~~13.18. eirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma bez rakstiskas saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi, izņemot koku ciršanu aizsargājamās teritorijās, kurām ir izveidota administrācija, kas izsniedz koku ciršanas apliecinājumus.~~

13. Būvniecība dabas liegumā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību un ierobežojumus aizliegta, izņemot dabas aizsardzības plānā paredzēto tūrisma objektu būvniecību un esošo infrastruktūras objektu rekonstrukciju, renovāciju.

IV. Dabas parka zona

14. Dabas parka zona ir izveidota, lai nodrošinātu bufera (ekoloģiskās aizsargzonas) funkcijas ap dabas lieguma zonā sastopamajiem īpaši aizsargājamajiem meža un pļavu biotopiem.

15. Dabas parka zonā aizliegts:

~~18.3. nosusināt purvus;~~

15.1. cirst kokus kailcirtē un rekonstruktīvajā cirtē;

15.2. sanitārajā cirtē cirst sausos kokus, bet, ja pirms kopšanas vai sanitārās cirtes uzsākšanas ir paredzamas, ka, izcērtot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citu iemeslu dēļ bojātos kokus, mežaudzes šķērslaukums būs mazāks par kritisko šķērslaukumu, tad mežaudzi atļauts nocirst galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma saņemšanas un reģionālās vides pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas;

15.3. sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem (tai skaitā dalot kopīpašumu), kā arī noteikt lietošanas tiesības kopīpašumam, ja jebkura kopīpašnieka lietošanā paliek mazāk par 10 hektāriem;

16. veicot kopšanas cirti aizliegts:

16.1. samazināt kokaudzes pirmā stāva biezību zem 0,4 (neskaitot stāvošus sausus kokus);

16.2. veidot audzē lielākus atvērumus par 0,1 hektāru;

16.3. iegūt celmus rūpnieciskajām vajadzībām;

16.4. izvākt sausus stāvošus kokus un kritalas, ja to kopējais apjoms ir mazāks par 20 kubikmetriem uz vienu hektāru. Ja to kopējais apjoms ir lielāks, vispirms saglabā resnākos kokus visā to garumā;

17. Bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi aizliegts:

17.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā ~~50~~ 30 cilvēku, izņemot medības;

18. Būvniecība dabas parkā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā (ja tāds ir) noteikto kārtību un ierobežojumus.

V. Neitrālā zona

18. Neitrālā zona ir izveidota, lai nodrošinātu uz ilgtspējīgas attīstības principiem balstītu lieguma teritorijas saimniecisko darbību.

19. Būvniecība neitrālajā zonā pieļaujama atbilstoši vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot šajos noteikumos un citos normatīvajos aktos noteikto kārtību un ierobežojumus.

6. Izmantotie informācijas avoti

Literatūras saraksts

4. Табака Л., Гаврилова Г., Фатаре И. 1988. Флора сосудистых растений Латвийской ССР.195.
5. Fatāre I. 1992. Latvijas floras komponentu izplatības analīze un tās nozīme augu sugu aizsardzības koncepcijas izstrādāšanā. “Vides aizsardzība Latvijā”, 3. 259 lpp.
6. Latvijas Sarkanā grāmata. 1998. Spuris Z. (red.). Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 4. sēj. Bezmugurkaulnieki. Rīga: LU Bioloģijas institūts, 388 lpp.
7. Gavrilova G., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts. Rīga: Latvijas Akad. b-ka. 135 lpp.
8. Kabucis I. 2000. *Biotopu rokasgrāmata*. Rīga: LDF, 160 lpp.
9. Latvijas Sarkanā grāmata. 2000. Andrušaitis G. (red.). Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 6. sēj. Putni un zīdītāji. Rīga: LU Bioloģijas institūts: 200.
10. Kabucis I. (red.), 2001. *Latvijas biotopi. Klasifikators*. Rīga: LDF, 96 lpp.
12. Latvijas Sarkanā grāmata. 2003. Andrušaitis G. (red.). Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 3. sēj. Vaskulārie augi. Rīga: LU Bioloģijas institūts, 274 lpp.

Pielikumi